Milliyet 24 İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi
KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR
HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR
ÇARŞAMBA 20 AĞUSTOS 1919

İngiliz komiseri, millîciler üzerine kuvvet gönderilmesine neden müsaade etmedi?

İngiliz Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen raporda, nizamî birliklerin bölgeye gönderilmesi halinde «çetelere» iltıhak etmelerinin muhakkak olacağı bildiriliyor

İNGİLİZ Yüksek Komiseri Amiral Richard Webb'in, İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a yolladığı gizli bir rapor, Damad Ferid hükümetinin, Kuvayı Milliye birliklerine karşı Türk ordusunu sevk etmek ve milleti birbirine kırdırmak istediği birbirine hakikatini ortaya koymaktadır.

Amiral Webb'in bu pazar günü hazırlayarak Londra'ya gönderdiği raporda, Uşak'ta Hıristiyanların geçenlerde katledildikleri ileri sürülmekte ve kendisinin, Osmanlı hükümetine bu gibi hareketlerin önlenmesi hususunda başvurması üzerine de Afyonkarahisar'dan 23. Tümen'e bağlı 1500 Türk askerinin çetelere karşı gönderilmesine müsaade istendiği belirtilmektedir.

Amerial Webb, Anadolu İtilâf Kuvvetleri Kumandanı General Milne'nin de kararına uyarak bu müsaadeyi vermediğini, çünkü bu nizami birliklerin bahis mevzuu bölgeye gönderilmeleri halinde hemen "çetelere" iltihak edeceklerinin muhakkak olduğunu da bildirmiştir.

Daha bir kaç gün evvel, İçişleri Bakanı Adil Bey'in, icabında millî kuvvetlere karşı ordu birliklerinin sevkedileceği söylenmiş, matbuat müdüriyeti bu haberi önceki gün tekzip etmişti.

Millî kuvvetlere karşı, Damad Ferid'in İçişleri Bakanı'nın ordu birliklerimizi sevkettirmek için İngilizlerden müsaade talep ettiği, Amiral Webb'in raporunun aşağıda naklettiğimiz kısmından da anlaşılmaktadır:

"Karışıklığa son vermek üzere müessir bir tedbir almak için hükümetin elinde ordudan başka bir imkan mevcut değildir. Ve İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalini müteakip zuhur eden hâdiseler neticesinde orduda meydana gelen hissiyat o derece şiddetlidir ki işgale karşı Türklerin vaki ayaklanmalarını bastırmak maksadı ile bunların bir kısmının işgal mıntıkası civarında kullanılmasına müsaade etmek katiyen şayanı tavsiye değildir."

AMİRALİN TAVSİYELERİ

Amiral Webb raporunda, Yunanlıların işgal bölgelerinde "tesanüde şayan aşırı hareketler"de bulunduklarını, suçlu olduklarını belirtmekte ve İtilâf Devletlerinin Türkiye'de karşılaştıkları müşküllerin ancak Yunan ve İtalyanların Anadolu'dan çekilip gitmeleri ile sağlanabileceğini açıklamakta ve şöyle demektedir:

"Bugün Müttefiklerin Türkiye'de karşılaşmakta oldukları müşkül durumun Yunan ve İtalyan kuvvetlerinin Küçük Asya'dan geri çekilmelerini sağlayacak bir anlaşmaya varılması ile bir hayli düzeleceğini zannediyorum. Bu geri çekilme keyfiyeti aynı zamanda hükümetin prestij ve otoritesini kuvvetlendireceği gibi dayandığı başlıca esbabı mucibeden Müdafaai Millî Komitesi'ni mahrum edecek ve doğrudan doğruya bu kuvvetlerin karaya çıkarılması neticesi olan bugünkü durumun sona erdirilmesine geniş ölçüde müessir olacaktır.

Bugünkü duruma göre ne müttefikler ne de Türk hükümeti vilâyetlerdeki kargaşalık ve karışıklıkları bastıracak bir durumda değildir. Askerî bir işgale girişmeye hazır olmadığımız takdirde bu vilâyetlerde hükümet otoritesinin iadesi zarurî olup, Yunan ve İtalyan kuvvetleri bir tahrik ve huzursuzluk saiki olarak kaldığı müddetçe mutedil Türk unsurlarının müzaheretinin kazanılabileceği her hangi bir tedbir düşünemiyorum."

Amiral Webb raporunun sonunda:

"Anadolu'da daimi surette Yunan askerî işgalinin hüküm sürmesi ancak karışıklık ve ayaklanmalara sebep olacak, uzun müddet Makedonya'da iki millet arasında devam edegelmiş olan komitacı çatışmalarını intaç eyleyecek ve Yunanistan ile Türkiye arasında barışın idamesine devamlı tehdit teşkil eyleyecektir."

Amiral Webb, şehrimizde Fransız Yüksek Komiseri ile temas hâlinde bulunduğunu ve onun da bu görüşlere katıldığını eklemekte, İngiliz Dışişleri Bakanı Curzon'un dikkatini çekmektedirler.

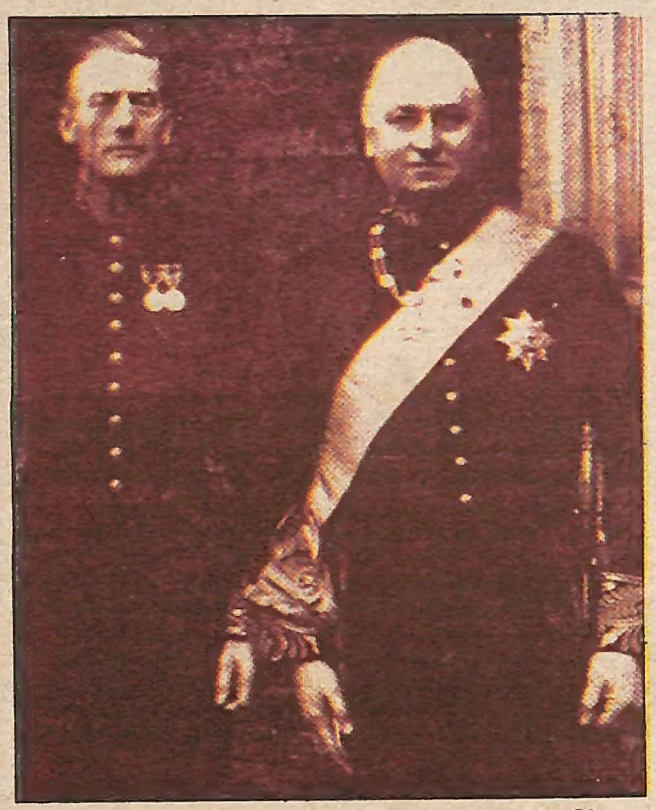

İngiliz Dışişleri Bakanı Curzon (sağda), Austen Chamberlain ile beraber.

CEPHE GERİSİ DE MUNTAZAM BİR İDAREYE KAVUŞTURULACAK

Alaşehir kongresinde teşkilâtlanma ve yönetimle ilgili mühim kararlar alındı

ALAŞEHİR

MİLLÎ Kongre'nin dünkü toplantısında, Yunan karşısında Millî Kuvvetlerin teşkilâtlandırılması ve cephe gerisinin de muntazam bir idareye kavuşturulması hususunda kat'i kararlar alınmıştır.

Bilhassa cephe kumandanlarının geri ile meşgul olmamaları, geri ile meşgul olacak heyeti merkeziyelerin de cephe işlerine karışmamaları uzun tartışmalardan sonra kabul edilmiştir. Diğer taraftan para toplamaya ve geri işlerine müdahale edecek cephe kumandanlarının, "tebdil"i de kararlaştırılmıştır.

Geri teşkilâtının köylerden başlamasına ve levazım maliye şubelerinin de teşkiline karar verilmiştir.

Millî cephede savaşan askerlerin iaşesi, giyimi için gerekli paranın nasıl temin edileceği hususunda da müzakereler cereyan etmiştir. Bazıları bunun iane şeklinde olmasından bahsetmişlerdir. Parayı vermeyecek olanlara karşı ne şekilde davranılacağı tartışılırken, Abdulgafur Hoca Efendi şöyle bağırmıştır:

"Tahsil olunacak para iane değildir. İane cebren verilmez. Bu, vatan müdafası ve din ve ırz için tahsil olunacak bir meblâğdır. Bunu vermek her Müslüman için farzdır. Vatanın kurtuluşu mâlen olsun bedenen olsun her ferd üzerine farzdır. Hattâ diyebilirim ki bu hususta karşı gelenlerin şer'an idamı bile caizdir."

HareketiMilliye, Reddi İlhak heyetlerinin, asker ve para toplamak, bunları cephelere sevketmek yetkileri bulunduğuna dair karar kabul edilmiş ve bu heyetlerin cepheye gitmek istemeyenlere veya cepheden kaçanlara ceza vermeye de yetkileri olduğu ilân edilmiştir.

Ayrıca her heyetin, sabit kadrolu bir inzibat kıtası da bulunacaktır.

İstanbul İşgal Kuvvetleri Kumandanlığı'na Fransız Generali Dèsperey getirildi

Fransız Generali Franşe Dèsperey.

Fransız Generali Françe Desperey, Topkapı Sarayı'nı gezerken.

Üsküdar ve Haydarpaşa cihetine İngiliz Generali Milne bakacak

PARİS

TÜRKİYE'de kumandâ mevkilerinin paylaşılması hususunda nihayet İngiltere ile Fransa arasında bir uzlaşmaya varılmıştır.

Fransız siyasî çevreleri, İngiltere'nin, Türkiye'de bütün kumanda mevkilerini kendi ayırmasından bir süreden beri şikâyetçi bulunuyorlardı. Mütarekeyi İtilâf Devletleri adı ile Fransa'nın görüşünü almadan imzaladığı bildirilen İngiliz Amiral Kaltorp son zamanlara kadar İstanbul'da ve Türkiye'de mutlak hâkim görülmekteydi. Amiral Kaltorp son haftalar içinde İstanbul'dan bütün İtilâf Devletleri Kuvvetleri Kumandanlığına Fransız Generali Franşe Desperey getirilmiştir.

General Franşe Desperey, mütarekeden beri İstanbul'da Fransız Kuvvetleri Kumandanı olarak bulunmaktadır.

İngiliz Generali Milne'nin, Anadolu'da İtilâf Kuvvetleri Kumandanlığına getirilmesini müteakip Fransa'ya da bu kumandanlığın verilmesine İngilizler razı olmuşlardır.

Belirtildiğine göre, Üsküdar ciheti ve Haydarpaşa Garı ile Haydarpaşa - İzmit tren hattı gene General Milne'nin kumanda bölgesinde kalmaktadır.

İngiltere, İran'ı manda altına aldı

İngiltere'nin, İran'la son günlerde akdettiği andlaşmanın bu memleketi tamamiyle İngiliz mandası altına koyduğu bildirilmektedir.

Andlaşmaya göre, İngiltere, İran hükümetine, memleketin idaresi için lâzım olan müşavirleri gönderecek, müntazam bir ordu teşkili maksadıyle subaylar verecektir.

Ayrıca İngiltere ve Hindistan (!), gümrük hasılâtını teminat olarak göstermesine mukabil İran'a iki milyon İngiliz lirası avans vereceklerdir. Mezkûr avansın ilk taksiti, İngiliz Maliye Müşaviri İran hükümetinde vazifeye başlar başlamaz verilecektir.

İran Şahı Mirza Ahmet İstanbul'a geldi

İran Şahı Mirza Ahmet Han dün sabah bir İngiliz kruvazörü ile Batum'dan şehrimize gelmiş ve doğruca, babasının kalmakta olduğu Büyükada'ya gitmiştir. Ziyaret gayrı resmî olduğundan her hangi bir tören yapılmamıştır.

İran Şahı, babası Mehmet Ali Şah ile annesini ziyaret ettikten sonra ikametine tahsis edilen Splandid otele geçmiştir.

Damad Ferid dün akşam Söğüdlü vapuru ile adaya geçerek İran Şahı'na hoş geldiniz demiştir. Mirza Ahmet Han yarın Yıldız Sarayı'nda, Padişah tarafından kabul edilecek ve birlikte yemek yiyeceklerdir.

Hatırlarda olduğu gibi, Paris'te sulh konferansına İran Dışişleri Bakanlığı geçenlerde verdiği muhtıralarda, Türkiye'nin doğu illerinden toprak ve ayrıca bizden harp tazminatı istemiştir.

AHMET RASİM BEY'İN ZAMAN GAZETESİNDEKİ FIKRASI

Ahmet Rasim Bey-1914-

MANDA

Ahmet Rasim Bey, ZAMAN gazetesinde, "Manda" başlığı altında aşağıdaki fıkrayı yayınlamış tır:

"Zıpçıktı yeniliğe göre eski diyeceğimiz yakın zamanlarda yeni inşaatın bir tarafına nazarlık olarak eski pabuç ve kundura teki asarlardı.

İstanbul'u ilk defa gezmeye çıkmış olan avare bir frenk bunlardan bir tanesini görünce, bu ne olsa gerek diye düşünmüş, en sonra şu manayı vermiş:

— Bu eve mutlaka hırsız girmiş olacak! Duyulunca, kaçmaya başlamış, kaçarken de kundurasının tekini bırakmış.

Avrupalılar bize yukarıdan baksalar ters görüyorlar. Aşağıdan baksalar! Gazetelerde okuduğuma göre, tetkik heyetleri de böyle. Biz bilerek bilmeyerek, bir harbe giriştik. Maksadımız neydi?

Rus Çarlığı gibi Fransayı bile yutmuş olsa doymak bilmeyen bir müteârızın elinden yakamızı kurtarmak ve bu suretle istiklalimizi muhafaza et mek idi. Milletlerin kafesinde gaye ittihaz edilmiş olan bu emele hürmet etmek, muktezayi medeniyet olduğu halde şimdi başımıza bir manda meselesi çıkardılar. Hem çıkardılar hem de:

— Mandadan korkmayın, mandater istenildiği zaman tebdil olunur. Bunun istiklâle dokunur bir tarafı yoktur, diyorlar.

Bizim ince fikirli gazetelerimizden bir kısmı da bu müteleaya müzahi görünüyorlar. Hatta mandanın istiklâlimizi muhafaza için şimdilik bir vasıta-i mütemine olduğunu ileri sürüyorlar. Kadınlarımız:

— Allah birine musibet verecek ise evvela aklını alırmış, derler.

Galiba biz de aynı hale düşmek üzereyiz. Evet. Böyle. İstiklâlin ruhu milletten nebaen eden mutahhar asil bir his olduğunu bilmeyenler bu faraziyeye itibar edebilirler. Fakat bu hissin manolyadan daha nazik olduğunu takdir edenler onun kar gibi beyaz kokulu yapraklarına burun sokmak değil onu koklamak bile caiz olamayacağına kanidirler.

Dün şehrimize gelen İran Şahı Mirza Ahmet'in Paris'te iken at yarışlarında çekilmiş fotoğrafı.

Belediye seçiminde profesörler 4, bekârlar 1, evliler 2 oy kullanacak

Belediye Başkanı Cemil Paşa'nın mühim bir karar aldığı ve şehrimizde de mahalli seçimlerle ilgili mevzuatta değişiklik yapıldığı öğrenilmiştir.

Evvela münevver sınıfın seçim hakkı, vergi ile bağlı olmaktan kurtarılmıştır. Aynı zamanda bunlar değişik ölçüde oy sahibi yapılmışlardır. Meselâ bir Darülfünun profesörü dört, bir Darülfünun mezunu 3 oy verebilecektir. Diğer taraftan bekarlar bir, evliler de iki oy kullanabilecektir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PERŞEMBE 21 AĞUSTOS 1919

JANDARMA MÜFETTİŞİ FRANSIZ BİNBAŞI SİVAS VALİSİNİ TEHDİT EDİYOR:

«KONGRE TOPLANIRSA ŞEHRİ İŞGAL EDERİZ»

Sivas'ta bir sokak.

Daha sonra ağız değiştiren Fransız Binbaşı'nın tehditleri için Mustafa Kemal, «Gülünç şeyler, blöf» dedi

ERZURUM

DÜN öğle sıralarında Sivas Valisi acele olarak Mustafa Kemal Paşa'yı telgrafhaneye makine başına davet ederek, Fransızların bölgeyi işgal etmekle tehditlerde bulunduklarını, bu sebeple Millî Kongrenin Erzurum'da veya Erzincan'da toplanmasının daha iyi olacağını bildirmiş, Mustafa Kemal Paşa da kendisine verdiği cevapta korkulacak bir durum bulunmadığını ve Fransızların yeni bir savaşı göze alamayacaklarını söylemiştir.

Sivas'ta geniş heyecan yaratan olaylar, Vali Reşit Paşa'nın, Mustafa Kemal'e çektiği telgrafa göre, şu şekilde cereyan etmiştir:

— Sivas'ta jandarma müfettişi olarak kalmakta olan Fransız binbaşısı Brüno, önceki gün şehre gelen Fransız subaylarından millî kongreye dair bazı havadis duymuş ve salı günü Vali Paşa ile konuşurken (— Eğer Mustafa Kemal Paşa Sivas'a gelir ve burada kongre toplamaya kalkışırsa, beş on gün içinde askerlerimizin buralara gireceğini kesin olarak biliyorum. Şahsınıza beslediğimiz saygı dolayısıyle bunu haber veriyorum. İnanmazsanız, iş olup bittikten sonra inanırsınız. O vakit yurdunuzu uçuruma sürükleyenler arasına siz de girmiş olursunuz) demiştir. Vali Paşa, aynı gün İçişleri Bakanlığı'ndan, başka türlü yazılmış fakat Fransız binbaşısının sözlerini teyid edici mahiyette bir kapalı telgraf aldığından, endişelenmiştir.

— Fransız binbaşısı Brüne dün tekrar Reşit Paşa'ya gelmiş ve bu defa şu şekilde konuşmuştur: Ben dünden beri bu iş üzerinde pek çok düşündüm. Sonunda şuna karar verdim ki, eğer Mustafa Kemal Paşa ile kongre üyeleri Sivas kongresinde İtilâf Devletlerine karşı kışkırtıcı davranışlarda bulunmazlar ve onlar için saldırgan bir dil kullanmazlarsa kongrenin toplanmasında hiçbir sakınca yoktur. Ben kendim general Franşe Desperey'ye yazar, Mustafa Kemal Paşa için çıkarılan tutuklama buyruğunu geri aldırır ve kongrenin toplanmasına engel olunmaması için İçişleri Bakanlığı'ndan size tamim göndertirim. Fakat şu şartla ki siz de benden hiçbir şey saklamayacaksınız ve içten dostluğunuzu gözeterek birbirimize karşı hep açık bir dil kullanacağız. Yalnız kongrenin toplanacağı günü öğrenmek gerekir.)

VALİNİN KANAATİ

Fransız subayının bu sözlerinin tesiri altında kalan Vali Reşit Paşa telgraf başında Mustafa Kemal Paşa'ya, kendi kanaatini de ekleyerek şunları söylemiştir:

"Bunların düşüncesi kongreyi Sivas'ta toplatmaya yanaşmış görünerek, kongre üyeleri ile sizi burada toplamak ve el altında hazırlıkta bulunarak bütün arkadaşları ele geçirmekten ve hem de burayı işgal etmeyi olup bittiye getirmekten başka bir şey değildir."

Reşit Paşa her ne kadar: "Bundan sonra tutulacak yolun çizilmesi size düşer" demişse de şu ricada da bulunmuştur:

"- Pek çok rica ederim, ikinci bir kongrenin toplanmasına kesin gereklilik yoksa vazgeçilsin. Gereklilik varsa, dört yandan ele geçirilmesi pek kolay olan Sivas'ın toplantı merkezi olmasından vazgeçilerek, düşmanın kolayca giremeyeceği Erzurum'da, ya da uygun görülürse Erzincan'da toplanma yoluna gidilmesini, yurdun esenliği adına çok rica ederim."

GÜLÜNÇ ŞEYLER

Telgrafın alındığı sırada Mustafa Kemal'in yanında bulunan Mazhar Müfit Bey'e göre Paşa, Valinin telgrafını iki defa okuduktan sonra, "Gülünç... Gülünç şeyler. Blöf" demiş ve Sivas'a şu cevabı makina başında çektirmiştir:

"Mösyö Brüno ve arkadaşlarının gözdağı vermek için söylediklerini yüzde yüz kurusıkı sayarım. Mösyö Brüno'nun ikinci görüşmede ağız değiştirmesi ve yumuşaması bizleri kazanmak için olsa gerektir. Binbaşı Brüno'nun dediği gibi Fransızların beş on günde Sivas'a girmeleri o kadar kolay bir şey değildir."

Paraskevopulos, «Çeteleri temizledik» diyor

Yunan gazetelerinin bildirdiğine göre, Yunan kuvvetleri başkumandanı İzmir'den Selânik'teki karargâhına dönmüştür.

(Atina Habercisi) adlı gazete, General Paraskevopulos'un Selanik'e döndükten sonra gazetecilere beyanatta bulunduğunu ve "Türk çetelerinin hareketleri çok fazla büyütüldü. Yunan takviye kuvvetleri geldikten sonra bunların hepsini temizledik, geride harabeler bırakarak ortadan yok oldular. Bölgemizde hiçbir çete kalmamıştır" dediğini bildirmektedir.

Emekli subaylar yeniden orduya alınıyor

Yeni Harbiye Bakanı Süleyman Şefik Paşa, eski iktidar zamanında ve Enver Paşa tarafından emekliye sevkedilmiş olan subayların tekrar orduya alınmaları ile ilgili bir kararname hazırlamış ve bu kararname dün Padişah tarafından tasdik edilmiştir.

Alaşehir kongresince hazırlanan beyanname ittifakla kabul edildi

«Amacımız, hareket-i milliyeyi birleştirmek ve güçlendirmek»

Akşehirli olup Yunan askerleri tarafından yaralanan kadınlarımız.

ALAŞEHİR

Millî Kongre'nin dünkü toplantısında, "Alaşehir Kongresi Beyannamesi" okunmuş ve delegeler tarafından ittifakla tasvip edilmiştir.

Beyannamede, her türlü parti ihtiraslarından uzak bulunduğu ve Padişah'a bağlı kalındığı belirtilerek, "Vatan tehlikesi karşısında birleşen kardeşlerden mürekkep kongre"nin ana gayeleri şöyle sıralanmaktadır:

— Zalim Yunan düşmanını topraklarımızdan tardetmek.

— Hareket-i Milliye'yi birleştirmek ve güçleştirmek.

— İşgal anından beri Yunan tarafından yapılan vahşete dair bilgiyi toplayıp dünya âleme ilân etmek.

Büyük heyecanla dinlenen beyannamenin girişi aynen şöyledir:

"En sarih desatir-i milliye ve hukuk-u tarihiye hilâfına sevgili Anadolumuzun aziz cang'ahına saldırıp kurun-ı kadime vahşetlerini gölgede bırakan fecai ikaiyle zümridin ovalarımızı harabezara çeviren, bakir ismetleri çâk eden, binlerce masum Müslüman kardeşlerimizi gaddar süngüleriyle parçalayan, zavallı ve mağdur halkın köylerini yakıp tarumar ederek sefalet ve perişanı içinde bir seyl-i muhacerete sebebiyet veren Yunanlıların memleketemize ayak bastığı günden beri bilumum Türklük ve Müslümanlık âleminin âfâk-ı matemdarında mahsus olan galeyan ve millî ızdırabdan mülhem olarak harekete gelen millî ordular, iki aydan beri inayet-i Subhaniye ve imdad-ı ruhaniyet-i nebeviye istinaden vazife-i vataniyesini ifa etmekte bulunmuş ve bi-lutfi kerim birçok muvaffakiyet ihraziyle düşmanın tevsi-i işgali durdurulmuştur."

HEYET-İ MERKEZİYE

Bundan sonra millî hareketin teşkilât talimatnamesi üzerinde müzakerelere devam edilmiş ve sonunda talimatname kabul edilerek bastırılmak üzere Afyonkarahisar'a gönderilmiştir.

Bu talimatnameye göre, Alaşehir, Ödemiş, Uşak, Eşme, Kula, Demirci, Salihli kazaları bir saha itibariyle yedi kişilik bir heyeti merüeziyeye bağlı bulunacaklardır. Cephe kumandanları da bu heyete bağlı olacaktır.

Ayrıca Heyeti Merkeziye tarafından üçer kişilik (Menzil Müfettişlikleri) kurulması da kararlaştırılmıştır.

Kongre bütün bu kararları ile çetecilikten yana katiyen bulunmadığını ve Yunan'ı tardetmek için millî ve birleşmiş bir teşkilâta sahip bulunmak gerektiğini göstermek istemiştir.

MENZİL-MÜFETTİŞLERİ

Bazı delegeler, Menzil Müfettişlerinin tâyininde cephe kumandanlarının müteleasının alınmasının şart koşulmasını istemişler, fakat bu teklif oya konarak reddedilmiştir. Böylece Menzil Müfettişleri doğruca Heyeti Merkeziye tarafından seçilecektir. Menzil Müfettişlerinin vazifeleri ile ilgili talimatname maddesi de şu şekilde kabul edilmiştir.

"Cephe kumandanları iaşe ve levazım için Menzil Müfettişlikleri ve Menzil Müfettişlikleri de Heyeti Merkeziye ile münasebette bulunur ve menziller cephelerin ihtiyacatını temin etmezlerse kumandanlık, Heyeti Merkeziye'ye müracaatla temin-i ihtiyaç eder."

YENİ DELEGELER

Dünkü toplantıya Nazilli, Denizli ve Sarayköy'den de delegeler yetişmişlerdir.

Bunlar, Nazilli'den dava vekili İlhami, Tapucuzade Ali Efendi, Sarayköy'den müftü Ahmet Şükrü Efendi, Denizli'den de yüzbaşı Mirascızade Şükrü ve yedeksubaylardan Hocazade Ahmet Tahir Beylerdir.

Mustafa Kemal, şeyh ve ağalara mektup yazarak milletin kurtuluşu için yardım istedi

Mustafa Kemal Paşa'nın geçen hafta içinde Bitlis'te Küfrevizade Şeyh Abdülbaki Efendiye, Şırnak'lı Abdurrahman Ağaya, Derşev'li Ömer Ağaya, Muşaş'lı Resul Ağa'ya, Şeyh Mahmut Efendiye, Norşins'li Meşayihi İzamdan Şeyh Ziyaettin Efendiye, Garzan'da, Rüesadan Cemil Çeto Beye mektuplar yolladığı, Erzurum Kongresinin kararlarını bildirerek bu zevattan, milletin kurtuluşu için mücadeleye yardımcı olmalarını istediği öğrenilmiştir.

Mustafa Kemal Paşanın, Garzan'da Cemil Çeto'ya gönderdiği mektupta deniliyor ki:

"Bir kaç güne kadar tekmil Batı Anadolu ve Rumeli vilayetlerinin delegelerinden kurulu olmak üzere Sivas'ta umumî bir kongre toplanacaktır.

Bu suretle de bütün millet yekvücut olarak hukukunu müdafaa edecek hale gelecektir.

İnşallah yakında Meclis-i Mebusan toplanacak ve her türlü hukuku millet ve memleketi müdafaaya kafi kuvvetli bir hükümet mevkii iktidara geçecektir. Milletin gösterdiği bu vahdet ve kudret sayesinde tekmil ecnebi devletleri, İngilizler, Amerikalılar, Fransızlar, İtalyanlar hülasa cümlesi vatan ve milletimize hürmet etmeye başladılar. İnşallah netice mesut olacaktır."

Anadolu hareketi ile bir ilgisi bulunmadığı açıklanan Enver Paşa'nın Talat Bey'le çekilmiş bir fotoğrafı.

Enver Paşa'nın Anadolu hareketi ile ilgisi bulunmadığı açıklandı

Şehrimizde son zamanlarda bazı şayialar dolaştırılmış, İttihad Terakki devri liderlerinden Enver Paşa'nın Kafkasya'ya indiği ve Mustafa Kemal Paşa ile buluştuğu ve hatta Anadolu millî hareketinin başına geçtiği ileri sürülmüştür.

Bu hususta Erzurum'dan, Mustafa Kemal Paşa'dan bir telgraf geldiği ve buradaki millici çevrelere, Enver Paşa'nın Kafkasya'da bulunmadığı ve millî hareketle de hiçbir alakası olmadığı bildirildiği duyulmuştur.

Hükümet çevreleri bu şayiaları çıkararak, Anadolu hareketini bir "İttihat Terakki hareketi" olarak göstermeye, İtilaf devletlerinin müdahalesini bu yönden de davet etmeye çalışmaktadırlar.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMA 22 AĞUSTOS 1919

Heyet-i Temsiliye'nin parti temsilcilerine cevabı:

«ERMENİLERE BİR KARIŞ TOPRAK VERİLEMEZ»

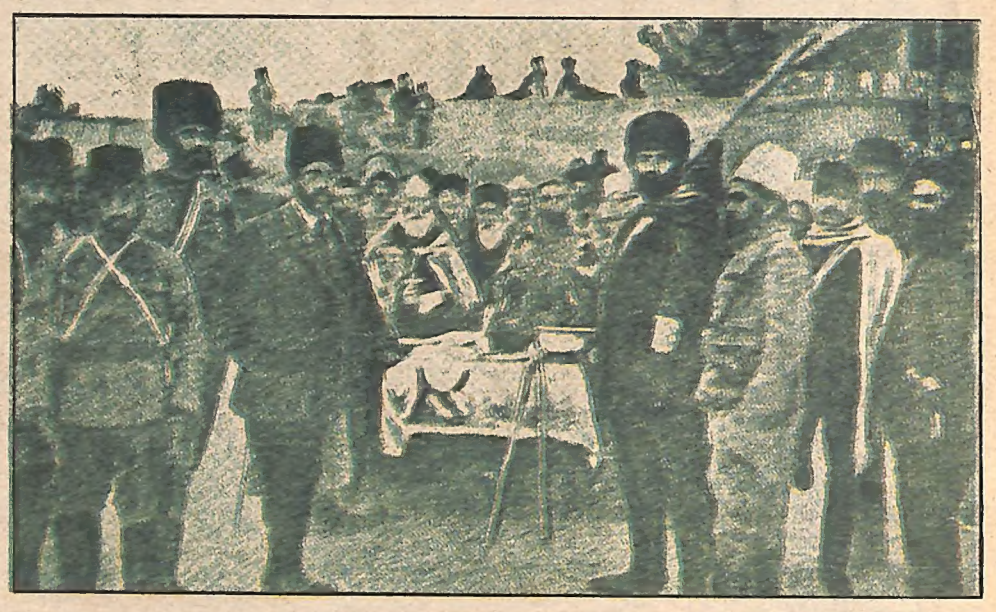

Osmanlı parlamentosunun eski Erzurum Milletvekili Karakin Pastırmacıyan Rus orduları ve silahlandırdığı Ermeni gönüllü birliği ile girdiği Erzurum'da dua ederken.

ERZURUM. — ERZURUM Kongresi'nden doğan Heyeti Temsiliye dün burada toplanarak, İstanbul'da parti temsilcilerinin Amerikan heyetine bilhassa Ermenistan ile ilgili olarak verdikleri bildirilen muhtırayı incelemiş ve bir cevap yazılmıştır.

TRABZON DELEGELERİ

Heyeti Temsiliye üyelerinden Mütfi Aşireti Başkanı Hacı Musa Bey, aşiretinin başında bulunduğundan, Trabzon delegeleri İzzet ve Servet beyler de memleketlerine döndüklerinden, Bitlis eski mebusu Sadullah Bey de ortalarda görülmediğinden Heyeti Temsiliye Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey ve Hoca Raif olarak üç kişi kalmıştır.

Mustafa Kemal Paşa'nın imzası ile İstanbul'daki parti temsilcilerine dün gönderilen telgrafta, Amerika komisyonuna verilmek üzere aldıkları kararların Heyeti Temsiliyece pek çok üzüntüye ve acımaya değer görüldüğü bildirilmekte ve şöyle denilmektedir:

ERMENİLERE BİR KARIŞ TOPRAK BİLE VERİLEMEZ

"Kongre birinci maddede Ermenilere doğu illerinden toprak verilmesi söz konusu olmaktadır. Oysa ezici çoğunluğu Türk ve Kürt olan bu illerden bir karış toprağın bile Ermenilere verilmesi söz konusu olamaz.

Bu duruma göre, suçlu olmayan bazı Ermenilerin gösterilecek en büyük kolaylık eşit ve adaletli koşullar içinde yurtlarına dönmelerini kabulden başka bir şey olamaya caktır.

'Üçüncü maddede Erzincan ve Sivas arasında yoğun bir Ermeni topluluğu bulunduğu kuruntusu bilgisizlikten ve anlayışsızlıktan başka bir şey değildir. Savaştan önce de buralarda oturanların büyük çoğunluğunun Türk birazı Zaza denilen Kürtler ve pek azı da Ermeni idi. Bugün ise varlığından söz edilecek sayıda Ermeni yoktur. Öyle ise bu gibi dernekler, yetkilerini bilmeli ve bir iş yapmak isterlerse, hiç olmazsa Harbiye ve Dışişleri Bakanlıklarının barış hazırlıkları için düzenledikleri resmi istatistik ve grafiklere olsun başvurma sıkıntısından kaçınmamalıdırlar."

AMERİKAN MANDASI MESELESİ

Öğrendiğimize göre son bir hafta zarfında İstanbul'dan Ankara'ya Ali Fuat Paşa'ya ve Ali Fuat Paşa'dan da buraya Mustafa Kemal Paşa'ya Amerikan mandası meselesi ile ilgili bir yığın telgraf ve rapor ulaştırılmıştır:

"Ahmet Rıza Bey, Ahmet İzzet Cevat, Çürüksulu Mahmut Paşalar, Reşat Hikmet Cami, Reşit Sadi Beyler, Esat Paşalar gibi pek çok kişinin düşüncelerine uygun olan Vasıf'ın yani Cengiz'in Halide Edip Hanımın görüşlerini kapsayan uygun mektuplar geldi.

—A birader... Bizim fikrimizi neye sormadılar, biz daha iyisini bilirdik (Türk Dünyası).

"Bunların hepsinde de bir yardımın gerekliliği ileri sürülmekte ve bu yardımın Amerika'da yapılması kolay katlanılır bir kötü durum olarak kabul edildiğinin gerekçesi bildirilmektedir. Basılı rapor, Cami, Rauf, Ahmet, Reşat Hikmet, Reşit Sadi Bey ile Halide Edip hanımın ve de Vasıf, Esat Paşa ve bütün ileri gelenlerin düşünceleri yoklandıktan sonra büyük bir çoğunluğun görüşüne uygun olarak düzenlenmiştir.

Bu hususlarda da görüşlerini Mustafa Kemal Paşa, 19 ağustos günü Ankara'ya Ali Fuad Paşa'ya yolladığı aşağıdaki telgrafta belirtmiştir:

"Bahsedilen Amerikan manda ve yardımının pek çok dikkatle incelenmesi ve millî gayelerimizle karşılaştırılması pek mühimdir.

Millî arzuya bağlı ve uygun olmayan kararlar hiçbir zaman milletçe tanınmayacağından, yurdun ve milletin alınyazısında millî vicdana tercüman olmaktan başka bir şey olmayan vazifemizi iyi yapabilmek için millî arzuların belirip birleşmesini beklemeden hiçbir işte yetkili görünmemiz doğru değildir. Bundan da ötürü, bizim yabancılarla ilişki ve bağlantı kurmamızın. Kongre kararlarına dayanarak millet adına yapılmasını tercih etmekteyiz.

Çok şükür yurdumuzdaki millî cereyanın pek çok gelişmesi, kökleşmesi ve güçlenmekte oluşu bizleri hep bu noktaya çekiyor ve çağırıyor.

Kuvay-ı Milliye Aydın'ı geri almak için taarruza hazırlanıyor

NAZİLLİ

KUVAYI Milliye kumandanlarının Aydın'ı Yunan'dan geri almak için yeni ve büyük bir taarruza hazırlandıkları duyulmuştur.

Bölgede dolaşmakta olan İngiliz subaylarının, hazırlıkların farkına vardıkları ve durumu General Milne'ye rapor ettikleri anlaşılmıştır. İngiliz generalinin de durumu İstanbul hükümetine bildirerek, bu taarruzun durdurulması için tedbir alınmasını istediği ve taarruz yapıldığı takdirde fena sonuçlar verecek tedbirlere kendisinin başvuracağını bildirdiği söylenmektedir.

Bu hususlar, Harbiye Bakanlığının 20 ağustos tarihi ile 57'nci Tümen kumandanına gönderdiği bir şifre telgraftan anlaşılmıştır.

Halen bölgede Kuvayı Milliye toplamı 5.000 silahlı civarındadır. Ayrıca 57'nci Tümen bölgesinde değişik depolarda bulunan silah ve cephane de araba ve kağnılarla taşınarak cephe gerilerine nakledilmiştir. Bu hazırlıkların neticesi olarak Kuvayı Milliye Kumandanı Hacı Şükrü ile millî kuvvetler reisleri Aydın'a tekrar taarruz ederek şehri Yunan'dan kurtarmaya karar vermişlerdir.

Fakat hazırlıklar gizli yapılamamış ve karşı taraf bunun farkına varmıştır.

Diğer taraftan 57'nci Tümen kumandanının bu taarruza, müspet netice alınmasına imkân bulunmadığını belirterek, karşı olduğu da öğrenilmiştir.

Tümen kumandanı düşmanın kuvvetine dair şu bilgiye sahiptir:

Yunan, Aydın'ı tekrar işgal ettikten sonra savunma mevzilerin tahkim etmiştir. Her çeşit harp silah ve vasıtaları da mükemmeldir. Ayrıca karargahı Torbalı'da bulunan 2'nci Yunan Tümeni de Küçük Menderes vadisinde Tire ve Ödemiş'tedir. Yunanın ayrıca, Seydiköy ile Torbalı arasında 15 bin kişilik ihtiyatı da vardır.

Bu duruma rağmen tümen kumandanının, bu taarruza mani olmaya gidemediği de ortadadır. Buna sebep taarruza muvafakat etmeyeceğini bildirmesi halinde, emrindeki kuvvetlerin moral kırıklığına uğramalarından duyduğu endişelerdir.

Şimdiki halde taarruz hazırlıkları bütün bölgede devam etmektedir.

Taarruzların geçici olarak durdurulması konusu tartışıldı

«Silahların bırakılması söz konusu değil»

Mehmed'in hikâyesi:
—Kafkas'ta, Anafartalar'da, Kutulemare'de, Galiçya'da daha pek çok yerlerde düşmana yıldırım gibi yetişerek kırmadık kafa bırakmadığım halde bana ne hak ile mağlûpsun diyorlar, niçin silahımı elimden alıyorlar?

ALAŞEHİR

Millî Kongrenin dünkü toplantısında pazartesi günü münakaşası yapılmış ve İtilaf Devletleri temsilcilerinin işgal bölgesinde bu işgal alanının tahdidi için yapacakları temaslar süresince millî kuvvetlerin taarruzlarını durdurmaları ile alâkalı teklif yeniden ele alınmış ve bazı delegeler yeni itirazlarda bulunmuşlardır.

Bilhassa kongreye yeni katılan Nazilli delegelerinden İlhami Bey, Kuvayı Milliye'nin muvakkaten de olsa hareketlerini tatil etmesini Nazilli heyetinin kabul edemeyeceğini bildirmiştir.

Salihli delegesi Zahid Hoca da **"Millî kongrenin gayesi Yunan'ın tardı keyfiyetidir. Şu halde Yunan'ın tardına kadar çalışacağımız bildirilmeli"** demiştir.

Bunun üzerine Kongre Başkanı Hacim Muhiddin Bey teklifini yeniden şu şekilde izah etmiştir.

"Bir hakikat vardır ki o da Yunan'ın işgali baki kaldıkça Harekat-ı Milliye'nin, silahın elden bıraktırılmamasıdır. Vatana mecburiyeti olan bir Türk, bir İslam gittiği şu yoldan dönemez. Silahın bırakılması hiçbir yerde değil kabul, düşünmeye bile değmez... Terk-i silah yoktur. Taarruzun durdurulması olur mu olmaz mı? Bu bizim için kabil-i telif veya değil midir? Kongrenin meşgul olacağı cihet en ziyade buna matuf olacaktır."

"Bu taarruz 15 - 20 gün tevakuf edebilir, fakat sulh konferansı bu müddet zarfında bir karar verir de bizim arzularımızı kabul ederse bizim için inkiyad kabildir. Bu cihet de müzakere edilmek icap eder. Ve bendenizce: biz mütareke imzaladığımız ve kabul ettiğimiz vaziyeti siyasiye icabı olarak İtilâf Devletlerinin askerî zaruret zoru ile işgal etmek istedikleri bölgeleri kendilerine teslime ve işgallerine karşı susmaya mecbur olduk. Fakat işin içine Yunanlılık girince buna umumî vicdan sükût gösteremedi. Muhassalası olan millî galeyan meydana çıktı. Eğer bu işgal bir askerî lüzuma binaen olsa idi veya öyle telakki edilseydi ve işbu işgal keyfiyeti İngiliz, Fransız ve Amerikalılar tarafından vuku bulmuş olsaydı, kimse ses çıkarmayacaktı. Ve şimdi madem ki işgalin tahdidi ve mezalimin tahkik ve tetkiki sulh konferansınca karar altına alınmıştır. Biz bu insanî fikre teşekkür ederiz. Eğer kan dökülmesinin arkası alınmak isteniyorsa, Yunanlıları çeksinler, kendileri bir heyet-i askeriye göndersinler. Fakat her halde bizim karşımızda Yunanlılar bulunmasın. "Bu şekilde biz Hareketi Milliye heyet ve kumandanlarını susturmaya muvaffak olamayız eğer siz insanî fikirlere hizmet etmiş olsaydınız bunları karşımıza göndermez çekerdiniz" deriz.

TAARRUZ BAŞLAMAK ÜZERE

Bu meselenin çok mühim olduğu ve bunun üzerinde tartışmaların devam etmesi gerektiği bir çok delegeler tarafından belirtildikten sonra konunun bir encümen tarafından incelenmesi kararlaştırılmış, fakat o sırada söz alan Nazilli delegesi İlhami Bey demiştir ki:

"Kuvvetimiz ne derece olursa olsun, karşımızdaki İtilâf devletlerini hasım telâkki edemeyiz ve bir de umumî taarruz Nazilli'de bu akşam ya başlayacak veyahut da başlamıştır. Şimdilik tehir buyrulsun efendim."

Delegeler, bugünün cuma olmasına rağmen toplanılacağını bildirmişlerdir. Bugün müzakerelere cuma namazından sonra başlanacaktır.

CEPHELER NASIL?

Dünkü toplantı esnasında, Kongre tarafından Nazilli ve havalisine, durumu tetkik için gönderilmiş olan Manisa delegesi Bahri Bey'in avdet ettiği bildirilmiş ve Bahri Bey şu heyecanlı konuşma ile bu cephedeki durumu şöyle anlatmıştır:

Aydın, Nazilli, Sarayköy, Denizli harp cephelerini ve o civarı gezip görmek suretiyle sevincim arttı. Azmim, imanım kuvvetlendi.

Oralarda gördüğüm nümune-i hamiyetin bizim taraflarda da tezahürünü temenni ettirdi.

Genç, ihtiyar, zengin, fakir herkes işi terk ettiler. Sırf bu düşmanı kahr ve tepelemek için... Fırınlar, sanatkârlar her işlerini terk ederek cepheye ekmek yetiştirmek hususunda ibraz-ı fedakari eylediler... Eyliyorlar."

Millî birliği ancak İngiltere sağlayabilir

SABAH gazetesi: "Neden Amerikan mandasını istemiyoruz?" başlıklı uzun bir makale yayınlamıştır.

Damat Ferid iktidarını desteklemekte olan bu gazete, İngiliz mandasını tercih etmesinin sebeblerini de açıklayarak diyor ki:

"Amerikan mandasının kabulu Türkiye'yi parçalayacaktır. Biz İngiliz mandasını tercih ediyoruz. Ancak İngiltere, imkân dahilinde olan sınırlar içinde millî birliğimizi sağlayabilir ve ancak İngiltere, bizi müstakbel tecavüzlerden koruyabilir."

OKUYUCU GÖZÜ İLE...

Hükümet bir tarafta millet bir tarafta

BİRKAÇ haftadan beri Anadolu'da bulunan bir okuyucu, İstanbul'a tekrar dönmüş ve meraklısı olduğu gazeteleri gözden geçirdikten sonra aşağıdaki mektubu bir gazeteye yollamıştır:

"Uzaktan ilk bakışta Osmanlı devleti şöyle görünüyor. Millet bir tarafta, hükümet bir tarafta, her fırka bir tarafta, her fırkanın her azası bir tarafta, gazeteler başka bir tarafta, her gazete büsbütün başka bir tarafta, her gazetede görülen imza her gün bir başka tarafta.

Ben İstanbul'da yokken iki mühim vaka oldu. Murahhaslarımızın avdeti münasebetiyle neşriyat. Mandaterlik hakkında neşriyat. Birinci mesele hakkında söz söylemeye kızarıyorum.

Mandaterlik meselesi de tuhaf. Herkes bir şey arzu ediyor ve zannediyor ki, istediği milletin istediğidir. İstemediği, ittihadcıların istediğidir. Bugün bir makale vardı ki çok şayanı hayretti. Bu makale, bizim memleketimiz için en iyi mandater İngiltere olacağı kanaatindeydi. Biz bu kanaate hürmet ederiz hatta belki taraftarız. Belki de taraftar değiliz. Kimbilir. Fakat bu zat Amerika mandasını isteyenlerin "bunlar ittihadcıdır" diyor. Bu ittihadcı teranesi öyle soğuk oldu ki, tasavvur edemezsiniz. Adeta insanın (evet öyle ne yapacaksın, ehh) diye haykıracağı geliyor. İttihadcılar Malta'da, Almanya'da. Biz buradayız kendi aramızda konuşurken bu kelimeyi artık kullanmamalıyız. Hem kuvvetini kaybetti, hem çirkin oldu.

Her gazete kendi yolunu hak, her muharrir kendi fikrini millet fikri sanıyor. Kimi intihabat istiyor. Hükümet intihabata karar veriyor. Bu sefer Hürriyet ve İtilâf intihabata itiraz ediyor, İttihadcılar kazanır diyor. Sonra kendisinin 400 şubesi bilmem kaç milyon azası olduğundan dem vuruyor. Deve kuşuna uç demişler deveyim demiş, yürü demişler kuşum demiş. Hürriyet ve itilaf bir şey istedi mi, "fikrim memleketin fikridir" ben şunu isterim diyor. İntihabat meselesi ortaya atıldı mı, hayır istemeyiz diyor. Galiba Hürriyet ve itilaf vahi ile hareket ediyor."

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMARTESİ 23 AĞUSTOS 1919

Alaşehir kongresi General Milne'nin notasında olumsuz yanıtlandı

Taarruzların geçici olarak durdurulması reddedildi

● İngiliz Generali Milne, İstanbul'dan taarruza mani olunmasını istedi

ALAŞEHİR

Millî Kongrenin dünkü toplantısında Kuvayı Milliye kumandanlarından taarruzları durdurmaları hususunda emir verilmesine dair bir teklif çoğunluk tarafından reddedilmiştir.

Kongre başlar başlamaz Nazilli delegesi İlhami Bey, Anadolu İtilaf Kuvvetleri Kumandanlığına tayin edilerek İzmir'e varmış olan General Milne'ye bir yazı gönderilmesini istemiştir. Buna sebep, General Milne'nin, Osmanlı hükümetine bir nota vermesi ve bundan sonra Yunan ileri hareketini de durdurduğuna göre, Kuvayı Milliye tarafından yapılacak taarruzların İtilaf Kuvvetlerine yapılmış taarruzlar addedeceğini bildirmiş olmasıdır.

İlhami Bey, generale gönderilmesini istediği cevabı okumuş ve bu cevap bazı ufak tadille kongre tarafından kabul edilmiştir. General Milne'ye gönderilecek olan yazının ana hatları şöyledir:

"— Kuvayı Milliye'nin tek hedefi, Anadolu'da facialar yaratan Yunan'a karşıdır. Bunu İtilaf devletlerine karşı addetmek insafsızlık olur.

— Kongremiz, Yunan kuvvetlerinin şimdiki sınırlardan daha ileriye gitmeyeceği hususundaki sözlerinizi teminatsız bulmuştur. Yunanistan'ın daha fazla ilerlemeyeceğini ve işgali altında tuttuğu Türk topraklarında zulme devam etmeyeceğini kimse garantileyemez.

— Kongrenin kanaatine göre, bu mesele ancak yüzbinlerce muhacirin yurtlarına dönmeleri ile hallolmalıdır ki bu da ancak Yunanın Anadoluda işgal ettiği yerlerden çıkıp gitmesi ile kabildir."

General Milne'ye gönderilecek bu yazının kongre tarafından tasdiki üzerine Gördes delegesi İsmail Hakkı Efendi:

"— Efendim, harekatın muvakkaten tatili mütalaasındayım" demiş ve buna Kongre Başkanı Hacim Bey şu cevabı vermiştir:

"— Hoca efendi hazretlerinin muhtıradan yalnız şüphelere kapıldığını zannediyorum. Bendeniz o kanaatteyiz ki ne Fransızlar ve ne de İngilizlerin buraya gönderecek askerleri yoktur. Olsa olsa Yunan kıtaatı gönderirler ki onların mahiyeti zaten çoktan malum olmuştur."

Salihli delegesi Zahid Hoca'nın da:

"— Efendim, her halde basiretle hareket olsun..." demesi üzerine Başkan Hacim Bey şunları ilave etmiştir:

"— Bu lüzumu bütün kumandanlar idrak etmişlerdir. On günden beri tarafımızdan hiçbir taarruzun yapılmaması müsbet bir delildir. Yunanlıların üç beş taarruzuna karşı ancak biz bir taarruzda bulunuyoruz. Münakaşaya bile değmez, şimdilik müzakereden kaldırılmasını istirham eylerim efendim. Mamafih hoca efendinin teklifini reye koyuyorum."

Bu emrin verilmesini isteyen teklif azınlıkta kalmış ve reddedilmiştir.

MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST HAZIRLIĞI YAPILDIĞI DUYULDU

Ali Fuat Paşa

Ali Fuat Paşa İngilizler tarafından kiralanan kişilerin Sivas'a yollandığını bildiriyor

ANKARA

MUSTAFA Kemal Paşa'ya suikast hazırlanmakta olduğuna dair buraya Yirminci Kolordu Karargâhına bazı raporlar geldiği öğrenilmiştir.

Kolordu Kumandanı Ali Fuat Paşa, İngilizler tarafından Sofu Ziya Paşa ile Ahmet Nuri adında iki şahsın Sivas'ta Mustafa Kemal Paşa'yı öldürmekle vazifelendirildiklerini ve bunların yanlarına aldıkları adamları ile birlikte yolda olduklarını Erzurum'a acele bildirmiştir.

Suikastçilerin Ankara tariki ile Sivas'a gönderildikleri bildirilmişse de, bunların Ankara'dan geçip geçmedikleri anlaşılamamıştır.

Aydın'a yapılacak taarruz planı tartışıldı

● *Kuvayı Milliye şefleri ile 57. Tümen Kumandanı Albay Şefik taarruz şekli üzerinde anlaşamadılar*

NAZİLLİ

57'nci Tümen Kumandanı Albay Şefik ile Kuvayı Miliiye kumandanları dün köşkte mühim bir toplantı yapmışlar ve Aydın'ı Yunan'dan kurtarmak için yapılması Kuvayı Milliyece kararlaştırılmış taarruz üzerinde durmuşlardır.

Öğrendiğimize göre, Albay Şefik, cepheden taarruza yani bir meydan muharebesi verilmesine taraftar olmadığını belirtmiş ve daha çok düşmanın yan ve gerilerine, zayıf noktalarına, nakliyat kafilelerine küçük müfrezelerle baskınlar verilmesini Yunan'ın yıpratılarak yorgun hale düşürülmesini tavsiye etmiş, bu darbelerin sık sık indirilebileceğini de söylemiştir.

Köşkte, Aydın'a taarruz planını 57'nci Tümen Kumandanı ile incelemekte olan efelerden Yörük Ali ile Torbalılı Abdullah.

Fakat Kuvayı Milliye Kumandanı Hacı Şükrü ile efeler, cepheden taarruza yani meydan muharebesi verilmesinde ısrar etmektedirler. Bu hususdaki müzakereler devam etmektedir.

İTALYAN TEHDİDİ

Anadolu'da İtalyan kuvvetleri kumandanı General Boncivani'nin de, 57'nci Tümen kumandanına, Çine'de bulunan İtalyan subayı vasıtasıyla bir yazı yolladığı ve Aydın'a karşı taarruzun durdurulmasını tehdit yollu istediği öğrenilmiştir.

İstanbul'a gönderileceği söylenen Amerikan askerleri.

Amerika İstanbul'a bir tümen göndermiş

● Le Temps gazetesi, Amerikan Chicago Tribune gazetesine atfen verdiği haberin ihtiyatla karşılanmasını öneriyor

PARİS.— LE TEMPS gazetesi, Amerika'nın (Chicago Tribune) adlı gazetesinden alarak yayınladığı bir haberde, Amerikalıların Türkiye'ye bir tümen göndermiş olduklarını bildirmekte, fakat bu haberin ihtiyatla karşılanması gerektiğini de ilâve etmektedir.

(Chicago Tribune) tarafından verilen haber şöyledir:

"Geçen hafta İstanbul'a gönderilmek üzere bir Amerikan tümeninin vapura bindirildiği şayiası çıkmış idi. Bu şayia iyi haber alan çevrelerce bu gece doğrulanmıştır. General Perşing'in maiyetinden bir kurmay albay, bu bapta henüz bir şey bilmediğini ve malûmat alır almaz basına haber vereceğini söylemiştir.

Mamafih bir tümenin İstanbul'a hareket etiği muhakkaktır. Amerika'nın Anadolu temsilciliğine tâyin edilmiş olan albay Haskeli, durumun gün geçtikçe ağırlaştığını, Trabzon ve Erzurum'da Türk kıtalarının toplandığını ve bir taarruzun düşünülebileceğini telgrafla Paris'te Beşler Meclisi'ne bildirmiştir.

Albay Haskeli, bu havalideki İngiliz kıtalarının kaldırılmamasını ve Türklerin ileri hareketleri sırasında Ermeni katliamını menetmek için bu kuvvetlerin lüzumlu bulunduğunu da ilave etmiştir."

SİVAS KONGRESİ TOPLANACAK

ERZURUM

MUSTAFA Kemal Paşa, son günlerde büt ün dikkatini, hazırlıklarını tamamlamakta olan Sivas Millî Kongresi üzerinde toplamaktadır. Fransız binbaş ısı Brüno tarafından savrulan tehditlerin Sivas Valisi Reşit Paşa üzerinde hasıl ettiği korkulu havanın bilhassa halka yayılmasının önlenmesi için yeniden ilgililerin ikaz edilmesi lüzumu duyulmuş ve önceki gece Reşit Paşa'ya, Sivas Kadısı Hasbi Efendi'ye ve Kolordu Kumandanına telgraflar gönderilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın telgraf başında yaptığı konuşmadan sonra bu defa da Sivas Valisine (Erzurum Kongresi Heyeti Temsiliyesi) adına resmen bir yazı gönderilmiştir. Bunda, Erzurum kongresi aleyhinde de her türlü tahkikat yapıldığı, hatta hükümetin yabancılara alet olarak bunu önlemeye çalıştığı, fakat hiçbirinin bunda muvaffak olamadıkları hatırlatılmakta ve Sivas Kongresi'nin Sivas'ta toplanacağı tekrar teyid olunmaktadır.

Heyeti Temsiliye imzasiyle önceki gece çekilen bu telgrafta, Sivas Valisinin korkusunu izale maksadıyle de, İngilizlerle Amerikalıların da Sivas Kongresi'ni memnuniyetle karşıladıklarından bahsedilmekte ve hatt'a Amerikalıların, İstanbul'daki heyetten iki siyasî memuru Sivas'a göndermeye karar verdikleri de kaydedilmektedir.

Sivas Valisine yollanan telgrafın sonu şöyledir:

"Binaenaleyh Sivas'taki bir Fransız binbaşının beyanatını biz indi bir mütalea addetmekte mazuruz. Çünkü hürriyet ve istiklâl uğrunda mücadele eden milletlerin önderi olan Fransa efkârı umumiyesinin millî cereyanlara düşman olacağını hatıra getirmek mümkün değildir. Maahaza milletimiz istiklâl ve mevcudiyetini her ne pahaya olursa olsun kurtarmaya azmetmiştir. Bu cereyana tabi olmayanlarla yıkmak isteyenler maruzu mukavemet olacaklardır."

KADI'YA TELGRAF

Aynı zamanda Heyeti Temsiliye namına Mustafa Kemal Paşa'nın imzası ile Sivas Kadısı Hasbi Efendi'ye de bir telgraf gönderilmiş, halkın beyhude yere endişeye düşürülmesinin şayanı esef bir hata olacağı belirtilerek, halkın tenvir edilmesi, Sivas Kongresi'nin millet ve vatan hakkında yapacağı tesirlerin de anlatılması istenilmiştir.

KOLORDU KUMANDANINA

Mustafa Kemal Paşa ayrıca Sivas'ta Üçüncü Kolordu Kumandanı Selâhattin Bey'e de bir şifre yollayarak, Sivas Kongresi'nin **"Pek tabii ve meşru olarak toplanacağını"** tekrar teyid etmiş, karşı fikirlerde bulunanların da irşat ve tenvirinin **"vatani bir vazife"** olduğunu kendisine hatırlatmıştır.

İçişleri Bakanlığı'nda mühim toplantılar

İçişleri ve Harbiye bakanları toplanarak Anadolu'daki duruma karşı tedbirleri görüştü

İÇİŞLERİ Bakanlığında dün büyük faaliyet müşahede edilmiştir. Dünkü günün cuma olmasına rağmen, mutad harîcî, İçişleri Bakanı Adil Bey makamına gelmiş ve ilgililerin verdiği bilgiye göre: **"Çok mühim işlerle meşgul olmuştur."**

İçişleri Bakanını bir ara, Harbiye Bakanı Süleyman Şefik Paşa ile Harbiye Bakanlığı müsteşarı da ziyaret etmişlerdir.

Bu toplantılarda, Anadolu'da durumun görüşüldüğü ve yeni tedbirler üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır. Hükümet, Sivas Kongresinin toplantısını önlemek için çalışmaktadır.

Milliyet

25 İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PAZARTESİ 25 AĞUSTOS 1919

Mustafa Kemal Paşa'nın, Sofya'da Ataşemiliter iken bir maskeli baloya gittiğinde çekilmiş fotoğrafıdır.

MUSTAFA KEMAL İSTANBUL'U UYARDI:

«Anadolu'ya birlik sevkedilirse, cumhuriyet ilan edilecektir»

PARİS

LE TEMPS gazetesinin Istanbul hususî muhabiri F. Psalty tarafından 12 ağustos tarihi ile gönderilen bir telgraf bu gazetenin dünkü nüshasında yayınlanmıştır.

Gazetenin İstanbul muhabiri bu haberinde şu açıklamayı yapmaktadır:

"Geçen cuma günü (8 ağustos) Mustafa Kemal'in bir ihtarı İstanbul'a ulaşmıştır. Mustafa Kemal bu ihtarında, Anadolu hareketine karşı İstanbul hükümeti tarafından silahlı birlikler sevkedildiği takdirde, Anadolu'da Cumhuriyeti ilan edeceğini bildirmiş, bunun üzerine kabine acele olarak toplanmış, bu konuyu görüşmüş ve bundan sonra da Anadolu hareketine karşı silahlı kuvvetler sevkinden vazgeçilmiştir."

Muhabir, bu gecikmiş haberinde Mustafa Kemal'in hükümet tarafından ordudan ihraç edildiğini, Anadolu'daki isyan hareketi şefinin bu kararla Padişahın ünvanı sıfatını da kaybettiğini bildirmekte ve şu iddiaları ileri sürmektedir:

"Selânik'te doğmuş olan Mustafa Kemâl, Talât ile Enver'in eski arkadaşlarındandır. Mustafa Kemal, siyaset arkadaşları ön planlara geçerken, bir türlü sivrilememiş ihtiras sahibi bir kimsedir! Enver'e düşman olduğu söyleniyorsa da, koyu İttihatçıdır ve onun idaresi altında Anadolu'da ittihatçılık yeniden dirilmektedir."

ALAŞEHİR KONGRESİ DE SEFERBERLİK İLAN ETTİ

Cepheden firar edenler.casusluk yapanlar, halktan kendi hesabına para toplayanlar derhal idam edilecek

ALAŞEHIR

MİLLÎ Kongre cumartesi ve pazar günleri yaptığı toplantılarda bölgede umumi seferberlik ilânına karar vermiş ve vatan müdafasına çağırılıp da gelmeyecek veya para olarak yardımda bulunmayacak kimselere tatbik edilecek cezaları tespit etmiştir.

Cephelerden silahlı olarak firar edenler, casusluk yapanlar veya Kuvayı Milliyle mensubu olup da, halktan kendi hesaplarına para toplamaya kalkışacak olanlar derhal idam edileceklerdir.

Millî Kongre'nin kararlarına uyulmaması, vatan müdafaasına koşulmaması veya para yardımı yapılmaması için bu tahrikatlarda bulunanlar da idam cezasına çarptırılacaklardır.

Böylece Balıkesir Milli Kongresi'nden sonra Alaşehir Kongresi de, Anadolu'dan, Yunan'ı kovmak için seferberlik kararını almış bulunmaktadır. Ayrıca önceki gün cereyan eden müzakerelerde, Alaşehir, Nazilli ve Balıkesir heyeti merkeziyelerinin tek bir merkezde toplanması da ele alınmış ve Yunan'a karşı mücadelenin müsbet sonuçlara varması için bütün kuvvetler bir başkumandan tayini lüzumu üzerinde de bilhassa durulmuştur.

Söz alan delegeler, İstanbul'da birisinin vazifelendirilmesini teklif etmişlerdir. Bu arada Denizli ve Nazilli delegeleri yaptıkları bir teklifte Başkumandanlığa Afyonkarahisarı'nda Kolordu Kumandanı Ömer Lütfi Bey'in çağrılmasını istemişlerdir. Fakat, Ömer Lütfi Bey'in bilfiil ordu birlikleri başında vazifeli olması bu teklifin reddine sebep olmuştur. Bunun üzerine Sındırgı delegesi Ethem Bey:

"Hariçten intihap daha muvafıktır. Bir de hepimizin malûmu olan Miralay İsmet Bey vardır. Gerek o ve gerekse Vasıf Bey veyahut Cevad Paşa hazretlerinden birini intihap edelim" demiştir.

Bundan sonra kongre Miralay Kara Vasıf Bey'in başkumandanlığa tayinini reye koyarak kabul etmiştir.

HÜKÜMET ETRAFINDA TARTIŞMALAR

Daha önceki toplantılarda, Damad Ferid kabinesinden şikâyet edilerek, değiştirilmesi için Kongre'nin talepte bulunması istenilmiş fakat bu teklif encümene havale edilmişti. Önceki günkü toplantıda encümen kararını bildirmiş ve buna karşı olduğunu açıklamıştır.

Sındırgı delegesi Ethem Bey, Encümen kararına şiddetle çatan bir konuşmasında:

"Hükümet, Haraketi Milliyeyi başka türlü telâkki edip de üzerimize asker sevkederse bu encümen bizi muhafaza ve müdafaa edebilecek mi? Bu kabineye hiçbir suretle itimad caiz değildir. Çünkü hadisat göstermiştir ki, Türklük ve Müslümanlığın mahfına sebep olmuştur."

HÜKÜMETİ TANIMIYORUZ

Önceki günkü toplantıya yetişen Karahisar delegelerinden Haydar Bey ise bu konuda şunları söylemiştir:

"Söyleyecek söz yoktur. Bu hükümet mademki Kuvayı Milliye'yi hoş görmüyor, men ediyor. Müslümanların ırzını, namusunu muhafaza ve temin etsin, mademki edemiyor, biz de hükümeti tanımıyoruz. Teklif muvafıktır."

Tereddütleri dağıtmak isteyen kongre başkanı Hacim Bey, Hareketi Milliye'nin her maniayı atlatmak ile mükellef bulunduğunu söylemiş ve demiştir ki:

"Bendeniz neticeyi vahim görüyorum. Vatan evl adlarından herhangi biri bir memurdur. Şikayet edebilir. Şikayeti alan makam ya kabul eder veya etmez. Biz de kabineden gördüğümüz müşkülat üzerine Padişahımız efendimize arz-ı şikâyet ederiz. Kabul, ademi kabul kendilerine aittir."

Nihayet başkan teklifi oya koymuş, fakat Damad Ferid'in şikâyet edilmesini isteyen teklif çoğunluğu sağlayamamıştır.

Başbakan'ın Loyd Corc'un sözlerini yanlış tercüme ettiğini Padişah'a söyleyerek Damad'ın şiddetle bozulmasına sebeb olan Başkâtip Ali Fuat Bey.

İngiliz dostluğunun yeniden düzeldiğine ilişkin haberin aslı yok

DAMAD Ferid'in cumartesi günü akşamı, elinde İngiliz Başbakanı Loyd Corc'un son nutkunun özeti olduğu halde saraya giderek Padişah'a:

"— Efendimiz, gayet hayırlı bir şey arzedeceğim. O dereceki adeta gözlerime inanamayacağım geliyor."

Diyerek, İngiliz dostluğunun artık avdet etmekte olduğunu müjdelemiş fakat sonradan Loyd Corc'un konuşmasının bu anlama gelmediği anlaşılınca fena halde bozulmuştur.

Bu olaya şahit olan başkatip Ali Fuat Bey bunu şöyle nakletmektedir:

"Cumartesi günü akşamı huzurda bulunduğum sırada başbakanın geldiğini haber verdiler. Padişah benim de oturmamı emretti. Başbakan beşaşetle kapıdan girerek: "- Efendimize gayet hayırlı bir şey arzedeceğim: O derecede ki, adeta gözlerime inanamayacağım geliyor" sözleri ile başlayarak cebinden Fransızca bir ajans telgrafı çıkarıp İngiltere Başbakanı Loyd Corc'un söylemiş olduğu bir nutkun Osmanlı devletine ait fıkrasını şifahen tercümeye başladı ve:

"-Bunu adeta meşhur Pitt'in vaktiyle (Türkiye'nin bekası İngiltere için hayat ve memat meselesi olduğunu kabul ve tasdik etmeyenlerle tartışmaya girişmeye bile tenezzül etmem) zemininde olan nutkuna benzer görüyorum. Cennet -mekân peder'i âlileri zamanındaki İngiliz dostluğu avdet ediyor" dedi.

Mevzubahs olan fıkra şu idi:

"Hiç bir mesele İngiltere'yi Türkiye meselesi derecesinde alâkadar etmez; İngiltere'nin istikbali Türkiye meselesinin halline bağlıdır."

Padişah bidayette pek memnun olduysa da mezkûr fıkranın anlamına muttali olunca bunu mübhem görerek tereddüt etmeye başladı.

Başbakan, nutkun metni gayet lehimizde olup Türkiye'nin istikbaline İngiltere devletinin bu derece alâkadar olduğunu başbakanın alenen beyan etmesi Osmanlı Devletinin mevcudiyetini resmen tasdik demek olacağını teyid eyledi ve şayet kendisi bu maksadı iyi tercüme ve anlatamamış ise başkâtip bey kulunuz da Fransızca bildiğinden o da okusun diye telgrafın aslını bana verdi. Ben de kelime be kelime şifahen tercüme ettim:

"Başbakan Türkiye meselesinin hallinde İngiltere'nin alâkasını İngiliz menfaatlerinin istikbali noktasından dermeyan edip yoksa Osmanlı devletinin bekası İngiltere'nin istikbalini alâkadar ettiği mânâsını taşımamaktadır. Bundan benim çıkarabildiğim mânâ İngiltere'nin, Osmanlı memleketindeki alâkası cihetiyle Türkiye'nin, diğer devletleri kucağına atılmasına mani olacağını dolayısıyle söylemekten ibarettir" dedim.

Ferid Paşa bozuldu. Ben o sırada odadan çıkarken Padişah kendisine hitaben:

"- Başkâtip Bey benim dert ortağımdır. Biz akşama kadar burada kendisi ile dertleşiriz" diyerek beni taltif etti.

Ali Fuat Bey'in anlattığına göre, ertesi gün yani dünkü pazar günü Damad Ferid kendisini konağına davet etmiş ve yeniden Lord Corc'un bu nutkuna bahsi getirerek, nutkun metni henüz gelmedi ise de aslındaki ibare öyle olmayıp Osmanlı devletinin bekasında İngiltere'nin alakâdar olduğunu haber verdiklerini söylemiştir.

Bu arada İçişleri Bakanı Adil Bey de başkâtip beye gelerek onu iknaya çalışmış, Loyd Corc'un nutkunun, Damad Ferid'in dediği mânâya geldiğini söylemiş ise de Ali Fuat Bey kanmamıştır.

Damad Ferid'in, başkâtip Ali Fuat Bey'e ziyadesiyle sinirlendiği fakat Padişah'ın başkâtibine olan bağlılığı dolayısıyle onu azlettirmesi mümkün olamayacağı söylenmektedir.

Açıksöz gazetesi, mandacılara cephe aldı

KASTAMONU

SEHRİMİZDE yayınlanmakta olan AÇIKSÖZ gazetesi, dünkü nüshasında "Manda'dan Evvel İstiklâl" başlıklı makalesinde:

"İstiklâlimize yan gözle bakan bir muzahiri, velev bizi hazinelere garketse ve şu bir iki asırlık uzun terâkki yolunu bize beş on senede katettiriverecek bile olsa istemeyiz. İstiklâlimizden zerre kadar fedakârlığa razı değiliz. Buna rıza gösterecek hiçbir Türk yoktur. Hattâ böyle bir şeyi aklına getirenlerin dünyada değilse bile ahrette ecdadımızın kahredici ve öcalıcı eli yakalarındadır" demektedir.

"Amerika tahkik heyetinin İstanbul'daki Türk ve muhtelif unsurlar temsilcile-i ile temasa geçdiği günden beri bütün matbuat bu meseleyi münakâşa ediyor. Her gazete kendi kanaatlerine, fikirlerini beğendiği hizbin siyasî görüşlerine göre mütalaa beyan ediyor. Tahkik heyetinin (Bir manda kabul etmek icap ettiği takdirde hangi hükümetin mandasını tercih edersiniz) sualine gazetelerimiz sualin birinci kısmını zımmen kabul olunmuş gibi gösteriyorlar. İkinci şıkkını münakaşaya başlıyorlar.

Açıksöz gazetesinde mandacılara şiddetle çatan yazar Hüsnü Bey.

Bir manda kabul etmek icap ederse demek her halde bir manda kabul etmek mecburiyetindesiniz demek değildir. Hemen umumiyetle gazeteler diyorlar ki, bize bir kılavuz lâzım. Bu terâkki ummanında bize bir yol gösteren olmaz, gideceğimiz yolu önümüze düşüp bize göstermezse kabil değil yolumuzda tereddütlü yürürüz. Kıvrımlı yollar tâkip ederiz. Varacağımız menzile, hâyâlimizin gâyesine, medeniyet sahiline varsak bile geç ulaşırız.

Bu mütalaaların vaktinden evvel dermeyan edildiğinden, sualden evvel cevap verildiğinden dolayı biraz azap duymamız icap eder. Henüz sulh konferansından böyle bir talep vâki olmadı. Bittâbi böyle bir şey bizden istenilince düşünülür, konuşulur ve münakaşa olunur. Esas itibariyle manda kabul olunur, ondan sonra da hangi hükümeti tercih etmemiz gerektiği bahsine geçilir. Onlar bize böyle bir şey icap ederse kimi tercih edersiniz diyorlar. Biz, evet efendim diyoruz, icap eder. Ve şu devlet bize destek olsun veyahut bu devlet deyip münakaşa kapısını açıyoruz. Fikirler iki hükümetin mandasını kabul etmek etrafında toplanıyor. Amerikan mandası, İngiliz mandası.

Gazetelerin çoğunda dünyada en zengin, en hür ve en ziyade beşeriyete hizmet edici bir millet olan Amerikan mandasının kabulü, istiklâlimiz, refah ve saadetimiz, terâkki yolunda sür'atle ilerlememiz noktai nazarından tercih olunacağını ileri sürüyorlar.

Bazı gazeteler de Amerika ile pek ünsiyetimiz olmadığını, bir ticaret şirketini andıran Amerikan hükümetinin pek maddî ve pek amelî olması sebebiyle, İslâm bir hükümet olan Osmanlı devletine hakiki bir ikbal devri açmağa muvaffak olamayacağını, halbuki İngiltere ile asırlarca dostluğumuz olduğunu ve İngiliz dostluğunun, İngiliz muhabbetinin en uzak köylerimizde bile gönüllerde estiğini, İngiliz adaletine Türkün daima meftun olduğunu ileri sürüyor.

Bu mütalaalarla umumî efkârın meydana çıktığını zannedenler yanılıyorlar.

Türkün kalbinde her muhabbetten üstün ve her medeniyetten ve her terakkiden daha câzibeli bir kelime var: İstiklâl

Evet, en uzak köylere gidilsin ve en cahil bir köylü ile konuşulsun. Onun ruhunda bir istiklâl ateşinin yandığını, onun gözlerinde bir istiklâl şulesinin parladığı görülür. Biz, terâkki edemedik. Yirminci asra lâyik bir medeni mevcudiyet gösteremedik ise, bunda yalnız bizim değil Avrupalıların da sorumluluk payı vardır."

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

SALI 26 AĞUSTOS 1919

AMİRAL BRİSTOL BAŞBAKAN'A NOTA VERDİ:

«Anadolu'daki hareket durdurulmadığı takdirde Osmanlı devleti parçalanacaktır»

İNGİLİZ Yüksek Komiseri Webb cuma günü Londra'ya Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a bir telgraf göndererek, İstanbul'daki Amerikan Yüksek Komiseri Amiral Bristol'un, diğer yüksek komiserlere danışmadan Türk hükümetine bir nota vermiş olduğunu bildirmiştir.

Bu nota üzerine derhal durumdan İngiliz ve Fransız komiserlerini haberdar eden Damad Ferid'in, Anadolu'da Millî harekete karşı askerî kuvvet sevketmek için yeniden müsaade talep ettiği ve bunda ısrar ettiği de öğrenilmiştir.

Amiral Webb tarafından 22 ağustos akşamı gönderdiği anlaşılan telgraftaki ana noktalar şunlardır:

★ **Amiral Bristol, Damad Ferid'e 21 ağustosta verdiği notada Anadolu'da Ermenilere ve Hıristiyanlara katliam hareketlerinin durdurulmaması halinde Vilson prensiplerinin Türkiye ile ilgili maddesinin tatbikinden vazgeçilemeyeceğini ve Osmanlı devletinin tamamiyle parçalanacağını bildirmiştir. Bahis mevzuu madde, Anadolu'da Türklerle meskûn yerlerde müstakil bir Türk devletinin kurulacağından bahsetmektedir.**

★ **Amerikan notasını alınca telâşlanan Damad Ferid derhal İngiliz yüksek komiserine gelmiş, nota muhteviyatını bildirmiş, kendisinin Anadolu'daki katliama mâni olmak, asayişi sağlamak için elinden geleni yaptığını söylemiştir. Hatta Damad Ferid, duruma hâkim olabilmek için bir "Nasiha heyetinin" başında bizzat Anadolu'ya gitmeyi de düşündüğünü söylemiş fakat İstanbul'da daha lüzumlu olacağını kendisine hatırlatan Amiral Webb onu bu fikirinden vazgeçirmiştir.**

★ **Damad Ferid, İngiliz yüksek komiserine, Anadolu millîcilerine karşı bir askerî kuvvet sevketmek için tekrar müsaade talep etmiş, bazı teklifler yapacağını belirtmiş ve bu şekilde Hıristiyan ahaliye de güven geleceğini söylemiştir. Damad Ferid, eğer bu kuvveti sevketmesine mâni olunursa, kendisinin nasıl sorumlu tutulabileceğini de sormuştur. Damad Ferid ayrıca devletin kasasının bomboş olduğunu da tekrarlamıştır.**

ERZURUM VALİSİ'NİN MEKTUBU

Damad Ferid ayrıca Erzurum Valisi'nin yolladığı bir mektubu dagetirmiş ve İngiliz yüksek komiserine okumuştur. Vali bu mektubunda, halkın sesinin hükümetin sesinden değişik olduğunu yazmaktadır.

Amiral Webb, Damad Ferid ile bu konuşmasını nakleden telgrafında, Samsun kanalı ile ve kendi adamlarından elde ettiği raporları da zikretmekte ve bunlarda Yunan, İtalyan, Fransız işgalleri sona erdirildiği takdirde Erzurum Kongresi'ne katılanların bütün Türkiye için bir İngiliz ve Amerikan mandasını hoş karşılayacaklarının kaydedildiğini ilave etmektedir.

Tahkik Heyeti İzmir'de

İZMİR

Sulh konferansı tarafından, Yunanlıların İzmir'e çıkışları sırasında yapılan fecaii tahkik için gönderilmiş olan heyet ilk tarihî toplantısını 23 ağustosta yapmıştır.

Müftü, Belediye reisi, eşraftan Hacı Ali Paşazade Refik Hacı Mithat , Türk Şirketi Müdürü Mustafa, Mahami Sadık, Şerifpaşazade Remzi beyler heyete hoş geldiniz demişlerdir.

Heyet mensubu Fransız generali dün valiyi ziyaret etmiştir.

Sivas Valisi azledildi

VAKİT gazetesi, Sivas Valisi Reşit Paşa'nın, Damad Feridhükümeti tarafından azledilmiş olduğunu bildirmektedir.

Damad Ferid Kuvayı Millîye'ye yeniden saldırdı

BAŞBAKAN, İngiliz Komiserine yolladığı yazıda, Anadolu hareketinin "sathi ve mevzii" olduğunu söyledi ve Paris'e tekrar davet edilmesinin sağlanmasını talep eyledi.

Başbakan Damad Ferid, önceki gün İngiliz Yüksek Konsey Başkanı Klemanso'ya yolladığı bir muhtırada, barış andlaşmasının bir türlü imzalanmamasından yakınmış ve en kısa zamanda Osmanlı delegelerinin Paris'e davet edilmelerini rica etmiştir.

Damad Ferid, İngiliz Yüksek Komiserine 24 ağustos tarihi ile verdiği bir yazıda da, Kuvayı Millîye'ye yeniden saldırmıştır. Damad Ferid'e göre, Anadolu'daki millî hareketlere lüzumundan fazla ehemmiyet verilmemelidir.

Türk Başbakanı, Kuvayı Milliye hakkında şunları da ileri sürmüştür:

"Anadolu'daki karışıklıklar, İzmir meselesi ile hiddetlenmiş olan millî hisleri istismar eden birkaç mezzup, muhteris ve gayri memnun tarafından tahrik edilmektedir. Bugün bu hareket, sathi ve mevzii kalmaktadır. Fakat zamanla bu hareket tehlikeli de olabilir. Hükümet, bu hareketi bastırmak için, buhranın başından itibaren gösterdiği aynı gayrette devam etmektedir."

Damad Ferid, barış andlaşmasının imzalanmadığını, mevcut durumun ne harp ne de barış olduğunu, bu kararsızlık içinde hiçbir şey yapılamadığını da kaydetmekte, mütareke şartlarının, hükümetin elindeki askerî imkânları da sınırlandırdığını ve bu sebeple de itaatsizlik olaylarının devam eylediğini söylemektedir.

OSMANLI DELEGASYONU

Damad Ferid , Anadolu'daki durum dolayısıyle bütçe gelirlerinin de kaybolduğundan, bu sebeple jandarma ve polisin de tanzim edilemediğinden yakınmakta ve İngiliz Yüksek Komiseri'nin tavassutunu rica ederek, Osmanlı delegasyonunun tekrar Paris'e davet edilmesinin sağlanmasını istemektedir.

Damad Ferid, Anadolu'da silaha sarılan millîcilere "mezzup" derken, Kuvayı Millîye grupları her gün çoğalıyor. Fotoğrafta, daha birkaç yıl önce Cihan Harbi seferberliğine koşan Anadolu halkı görülüyor.

Alaşehir kongresi sona erdi

Yunan işgalinden bu yana 20 bin Türk şehit oldu

Dün sona eren Alaşehir Kongresi'nin Başkanı Hacim Bey.

ALAŞEHİR

ON günden beri toplantı halinde bulunan Millî Kongre, çok mühim kararlar aldıktan sonra dün akşam Abdulgafûr Efendi'nin beliğ bir duası ile sona ermiştir.

Millî Kongre, Padişah Vahidettin'e sadakatını bildiren bir telgrafın çekilmesini de kabul etmiştir. Bu telgrafta, Yunan işgali başladığı andan itibaren bölgede 20.000 Türkün şehit edilmiş olduğu bilhassa belirtilmekte ve Anadolu vatandaşlarının, bu kardeşlerinin mübarek ruhlarının feryat ve istimdadına koştukları kaydedilmektedir.

Telgrafta, Padişaha sadık kalındığı ilân edilmekle beraber, Yunan'ı Anadolu'dan tardetmek için mücadeleye devam olunacağı da tekrar edilmektedir.

Kongre, gayesinin Yunan'ı Anadolu'dan ebediyen ihraç etmek olduğunu ilân etmekte ve bu gayeye varıncaya kadar da mücadeleden geri durmayacağını bildirmektedir.

SON BİR KARAR

Dün Ayvalık cephesi Edremit murahhası Mustafa Efendi bir teklif yapmış ve bu bölgede bir Kuvayı Milliyecinin hükümet mensupları tarafından tevkifi halinde, misilleme yapılmasını istemiştir.

Teklif. "Pek muvafık, pek muvafık" sesleri arasında kabul edilmiştir.

Bu vaziyette, böyle bir tevkif halinde Hareketî Millîye reddi ilhak heyetleri, Heyetî Merkezîye'ye ihbarda bulunacaklar ve Heyetî Merkezîye, mukabil, surette yakalanıp hapsedilecek hükümet memurlarının tesbiti ve yakalanması ile meşgul olacaktır.

İTİLAF DEVLETLERİNE

Bütün kongre üyeleri tarafından teker teker imza edilerek İstanbul'daki İngiltere, Amerika, Fransa ve İtalya siyasî temsilcilerine gönderilen bir yazıda da, Türk yurdu Anadolu'ya salınan Yunan ordusunun, bütün beşeriyetin yüzünü kızartacak zulüm ve vahşette bulunduğu belirtilmekte, kadınların, çocukların gaddarca öldürüldükleri anlatılmakta ve böyle bir vahşet karşısında lâkayd kalamayacak olan Türklerin derhal harekete geçtikleri kaydedilerek şunlar ilâve edilmektedir:

"Türkler, düşmanlarını topraklarından kovuncaya kadar mücadeleye ve kadın ve çocuk bir tek Türk kalmayıncaya kadar ölmeye, gayrı kabilî rücû bir surette yemin ettiler. İşte Bandırma'dan Eğridir ve Karahisar'a kadar kalpleri aynı mukaddes gaye için çarpan bütün Türk ve Müslümanların selâhiyetli delegelerinden ve umum Kuvayı Millîye temsilcilerinden mürekkep Alaşehir'de toplanan büyük ve müttehit kongre bu mukaddes maksadın temini için ittihazı lâzım gelen tedbirleri almıştır."

Yazıda, kongre kararları da şu şekilde bildirilmiştir:

★ **Anadolu, Türk ve Müslümandır. Vilson prensipleri gereğince de Anadolu'nun hiçbir parçası ayrılamaz.**

★ **Anadolu Türkleri, Vilson prensiplerinin 12'nci maddesinin tatbikini beklemektedirler ve Amerika milleti adına konuşmuş olan Vilson'un sözlerinin yalandan ibaret bulunduğuna inanmak istememektedirler.**

★ **Türkler, Anadolu'yu Yunan bayrağından kurtarıncaya kadar Millî Mu-harebeye devamına azmetmişlerdir. Harekâtı Millîyenin tek gayesi vatanın kurtarılmasıdır. Vatan kurtulduktan sonra hareketin son bulacağını taahhüt eyleriz.**

● İngiliz Başbakanı Loyd Corc'un nutku tartışılıyor

Zaman gazetesi, beyanatın ne lehte, ne de aleyhte yorumlanamayacağını belirtiyor

LOYD Corc'un son nutkunun ne şekilde yorumlanması gerektiği konusunda gazetelerde değişik fikirler ileri sürülmekte ve bazı gazeteler, Damad Ferid'in "müjde" diye kabul ettiği cümleden bu mânânın çıkabileceğini kabul etmemektedirler.

ZAMAN gazetesi dün yayınladığı başmakalesinde Loyd Corc'un nutkunu yorumladıktan sonra:

"Hiçbir mesele İngiltere'yi Türkiye meselesi derecesinde alakâdar etmemektedir. Britanya'nın istikbali Türkiye meselesinin halledilmesine bağlıdır" diye resmî ajans tarafından verilen kısım için diyor ki:

"Loyd Corc'un sözlerinden İngiltere'nin Osmanlı Devleti hakkında neler düşündüğünü anlamak kabil olmuyor. Binaenaleyh o beyanatı ne lehimize ne de aleyhimize tefsir edebiliriz."

ZAMAN, nutkun tam metni mevcut olmadığından Loyd Corc'un sözlerinin kâfi derecede açık görünmediğini de ilâve etmektedir.

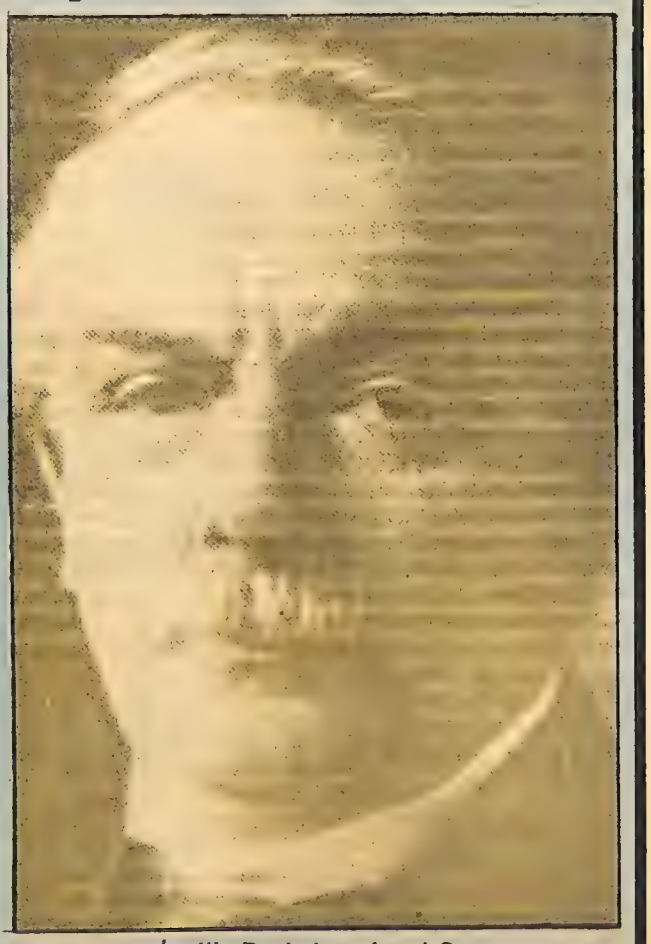

İngiliz Başbakanı Loyd Corc

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

ÇARŞAMBA 27 AĞUSTOS 1919

Anadolu halkı, kadını, ihtiyarı ile cephede savaş halinde.

Kuvayı Millîyeciler, Aydın bölgesinde taarruza geçti

Yörük Ali Efe kuvvetleri Teğmen Zekâi Bey kumandasına katıldı tarruz, akşama kadar aralıksız sürdü

MİLLI kuvvetler dün Aydın bölgesindeki Yunan kuvvetlerine karşı, günlerden beri beklenen taarruzlarına başlamışlardır.

Fakat dün geç vakte kadar devam eden kanlı çarpışmalarda, Yunanlıların sayıca ve silahca üstün kuvvetlerini tahkim edilmiş mevzilerinden atmak mümkün olamamıştır. Üçyol bölgesinde cereyan etmekte olan savaşa Yörük Ali Efe'nin bin kadar kuvveti Teğmen Zekâî Bey kumandasında katılmaktadır. Yunan'a şiddetle saldırmakta olan diğer kuvvetler Gökçen Efe'nin birkaç yüz kişilik grubu ile diğer efelerdir.

Bütün bu millî kuvvetler, Hacı Şükrü Bey'in kumandası altındadır.

Öğrendiğimize göre, taarruzdan günlerce önce yapılan toplantılarda 57'nci Tümen Kumandanı Albay Şefik, Aydın'a taarruz için son toplantıda Yörük Ali Efe'nin bir teklifi etrafında görüş birliğine varılmıştır. Yörük Ali Efe, Aydın'ı kurtarmak için yapılacak taarruzdan önce, millî kuvvetleri bu bölgede yandan ve geriden tehdit edebilecek Yunan birliklerinin defedilmesini istemiştir. Dün sabah başlayan taarruzun hedefi de budur.

Yüzbaşı Yakup idaresinde kudretli cebel takımı da taarruz eden millî kuvvetleri desteklemektedir. Fakat arazi çok dağlık olduğundan obüs taarruza iştirak edememektedir.

Taarruza katılan diğer efeler Hacı Halil ağa ve arkadaşları, Keleş ve Dikanç efelerdir.

Denizli havalisi ve Tavas ilçesi gönüllülerinden 200 kişilik bir birlik de eski yedek teğmenlerden Mümtaz Bey'in idaresinde saldırıya iştirak etmektedir.

KELEŞ VE DIKANÇ EFELER

Önceki gece yapılan bir toplantıda alınan karara uygun olarak, Keleş ve Dikanç efelerle yirmi gönüllü eski yedek subaylardan Hüseyin Bey'in kumandası altında karanlıktan istifade ederek Yunan kuvvetlerinin tahkim edilmiş mevzilerine kadar sessizce sokulmuşlar ve taarruzu orada beklemişlerdir. Ölüme bile bile giden bu fedailerin vazifesi, taarruzun başlaması ve gelişmesi ile derhal Yunan mevzilerine girmekti. Fakat taarruz, çok üstün bir düşman ateşi karşısında beklenen neticeyi vermemiştir. Fedailerden Tire'nin Küp Mahallesi'nden Ahmet Efendi şehit düşmüş ve gönüllü birliği kumandanı Hüseyin Bey ile Tireli Çakır Efe yaralanmışlardır.

TAARRUZ DEVAM EDECEK

Savaşın devam ettiği bütün gün esnasında, o civardaki Mendeküme köylüleri, kadın, ihtiyar, millicilere yardıma koşmuşlar Aydın savaşında olduğu gibi kadınlar su ve yemek taşımışlardır. Ellerinde balta ile dağ savaşına katılan erkekler görülmüştür.

Bu sabah şafak sökerken taarruzun devam edeceği anlaşılmaktadır.

DAMAD FERİD'İN BEYANATI:

«Anadolu hareketi bir saman alevidir»

PARİS

LE TEMPS gazetesinin dünkü nüshasında Türkiye Başbakanı Damad Ferid'in gazetenin İstanbul'daki muhabiri François Psaly'ye verdiği bir demeç yayınlanmıştır. Anadolu hareketini ve Kuvayı Milliye'yi bir "saman alevi" ne benzeten Damad Ferid, muhabirin:

"Mustafa Kemal Bey'in hareketi ne mahiyettedir?" şeklindeki sorusuna şu cevabı vermiştir:

"Bu hareketin askerî hiçbir bünyesi yoktur ve millete dayanmamaktadır. Bunlar, harp içinde rütbe almış ve her hangi iş peşinde Anadolu'ya sığınmış subaylardır ki, bir hareket yaratabilmek için çırpınmaktadır.

Anadolu hareketi bir saman alevidir ve alevleri de sönmüştür.

Fakat bu hareketi yaymak için Anadolu'da büyük ölçüde para sarfedilmektedir. Ve burada da, harp içinde muazzam servetler toplamış olan İttihat Terakî'nin parmağı görülmektedir. Bu sebeple Anadolu hareketi hakikaten bir İttihatçı hareketidir.

Yalnız her taraftan aldığımız telgraflar, halkın merkez hükümete sadık kaldığını, emirlerine itaat ettiğini göstermektedir. Şüphesiz bu durum, Konya'dan bu yana mevcuttur. Mahallî makamlara itaat etmeyen çeteler de var. Fakat İzmir'e Yunan işgalinin sınırlarını tesbit edecek komisyonun varmasından beri durum süratle düzelmektedir ve pek yakında asayiş sağlanacaktır."

Manda hususunda sorulan bir suale Damad Ferid: **"Hiçbir Türk hükümeti manda sözünü duymak bile istemez, tamamiyle hür bir memleketiz ve öyle kalmak istiyoruz"** diyerek cevap vermiştir.

Damad Ferid seçimlerin yapılmakta olduğundan da bahsetmiş ve gayrı müslimlerin bu seçimleri boykot etmelerini teessüfle karşıladığını söylemiştir.

Şimdi Batı Trakya'da ırkdaşlarımıza mezalime başlamış olan Bulgarlar, Balkan Harbi sırasında yakaladıkları iki suçsuz vatandaşımıza idam kararı okurken.

BATI TRAKYA'DA BULGAR ZULMÜ YENİDEN BAŞLADI

● Trakya Cemiyeti, Batı Trakya Türkleri'nin Bolşeviklikle suçlanıp tevkif edildiklerini bildiriyor...

TRAKYA Cemiyeti tarafından verilen bilgiye göre, Batı Trakya'da Türklere karşı Bulgar zulmü yeniden başlamıştır.

Geçen 16 ağustosta, Batı Trakya Türk halkı adına Bulgar İçişleri ve Dışişleri bakanlıklarına ve ayrıca Sofya'da İtilâf Devletleri temsilcilerine gönderilen bir yazıda, Batı Trakya'da Türklerin çoğunluk oldukları belirtilmiş ve buralarının ancak Türk idaresi altına girebileceği bildirilmiştir.

Bunun üzerine 17 ağustosta Sofya'da Bulgar ileri gelenleri ile Makedonya komitecilerinin bir toplantı aktederek Batı Trakya Türkleri aleyhinde harekete geçmeye karar verdikleri öğrenilmiştir.

Bir taraftan sivil Bulgar askerleri köylere varıncaya kadar bombalı tecavüzlere başlarken diğer yandan da Bulgar idarecileri, Batı Trakya Türklerine bolşeviklik isnad etmeye girişmişlerdir. Bulgar hükümet temsilcileri, Batı Trakya Türklerinin bolşevikliğe kaydıklarına dair iddialarını, bu davada kendilerini desteklemekte olan Amerikalılara da bildirmişlerdir.

Son günlerde Gümülcine eşrafından bazıları "bolşevik" oldukları iddiası ile tevkif edilmişler, bir kısmı da yakalanarak Bulgaristan'a sürgün edilmiştir. Bu arada eski Trakya mensuplarından Hafız Salih Efendi ile Tevfik ve Hacı Hafız Ali, Galip Efendi de sürgün edilmiştir.

İskeçe eşrafından Süleyman Paşa da yakalanarak sürgün edilmiştir. İskeçe'de bir hayli Türk, Bulgar tarafından "bolşevik" diye tevkif edilmiştir.

İçişleri, Anadolu haberlerini basına verecek

İçişleri Bakanlığı bundan böyle, "Anadolu haberlerini muntazam bir şekilde gazetelere bildirme kararını almıştır.

İNGİLTERE'NİN WASHİNGTON BÜYÜKELÇİSİ'NE GÖRE:

«Manda konusunda Amerika'nın tutumu karanlıktır»

İNGİLİZ Dışişleri Bakanı Lord Curzon, Washington'da İngiliz Büyükelçisi Lindsay'den. Amerika'nın Türkiye üzerindeki manda meselesinde tutumu hakkında izahat istemiş ve şu günlerde bu tutumun aydınlanmadığı, karanlık bulunduğu hakkında bir cevap almıştır.

İngiltere'nin Washington Büyükelçisi şu noktaları belirtmiştir:

★ Türkiye üzerinde tesis edilecek manda konusunda Amerika'nın tutuma gayet karanlıktır. Bu mandayı Amerika'nın kabul edip etmeyeceği hususunda sarih bir bilgi elde edilememektedir. Yalnız Amerika'nın bunu kabul etmesi ihtimalleri yok gibidir. Başkan Wilson herhangi bir açıklama yapmamış ve bu konu sonunda kongrede karara bağlanacaktır.

★ Amerika Dışişleri Bakanı, Türkiye üzerinde Amerikan manda idaresinin tesisine şiddetle karşıdır.

★ Halk efkârı da buna muhaliftir. Basın ise, kararsızdır. Yalnız ticaretle ilgili bazı çevreler ve misyonerler Amerikan manda idaresinin kurulmasına taraftardırlar. Bunlar iyi teşkilâtlanmış bir vaziyette propaganda yapmakta ve senatörler üzerinde de tesir icrasına çalışmaktadırlar. Fakat gene de durumu değiştirecekleri sanılmamaktadır.

Diğer taraftan Paris'te yüksek konsey toplantılarına katılmakta olan Balfur'dan da Lord Curzon'a gelen bir telgrafta, bu konuda kesin bilginin mevcut olmadığı söylenmekle beraber, Amerika'nın bu manda idaresini kabul etmeyeceğinin de kesinleşmekte bulunduğu ilâve edilmektedir.

VAKIT NE YAZIYOR?

VAKİT gazetesinin önceki günkü başmakalesinde Ahmet Emin Bey, gene manda meselesine temasla şunları yazmaktadır:

Birleşik Amerika Dışişleri Bakanı Lansing'in, Türkiye'de manda kabulüne karşı olduğu bildiriliyor.

"Türklerin iyi ve namuslu bir hükümet tesis etmeleri ve dünya yüzünde bir unsuru sükûn teşkil etmeleri için, İngiltere'nin, gerek kendi, gerek cihanın münasebatı umumiyesi noktaî nazarından sağlam teminata ihtiyacı vardır ki, bu da Avrupa işlerinde bitaraf bir devletin bir müddet için bize müzaheret göstermesidir.

Muhtelif Avrupa devletlerinin rekabetlerini tahrik etmeksizin ve her birine mensup sermayedarların sırf ticarî ve iktisadî esas üzerine serbest faaliyette bulunmalarına mani olmaksızın bize bu müzahereti göstermeye muktedir olan tek devlet Amerika'dır.

Bizim, vahdet ve istiklâlimize ve serbest inkişaf imkânına sahip kalmamız şartiyle Amerika'nın bize müzaheret göstermesi, hem Türkiye meselesini İngiltere'nin arzu ettiği gibi sureti kat'iyede halledecek ve de Türk topraklarına sahipsiz mal diye bakılamayacağını bütün cihana müessir bir surette hatırlatacaktır. Türkiye meselesi hakkında benden başka kat'i ve devamlı bir sureti hal yoktur ve cihanın bugünkü vaziyeti umumiyesini ve memleketin ihtiyacat-ı hakikîyesini takdir edenler için başka bir sureti hallin tasavvuru bile mümkün değildir."

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PERŞEMBE 28 AĞUSTOS 1919

Gökçen Efe kızı ile

YÖRÜK ALİ VE GÖKÇEN EFE KUVVETLERİ BÜYÜK KAYIP VERDİ

● *Akşama doğru millî birlikler eski mevzilerine çekildi*

KÖŞK Kuvayî Milliye'nin taarruzları Üçyol bölgesinde dün de devam etmiş fakat Yunanlıları, dağlık bölgedeki sağlam istihkâmlarından atmak mümkün olamamıştır.

Akşama doğru Millî Kuvvetler çekilmişlerdir.

Yörük Ali Efe takımının ağır zayiata uğradığı öğrenilmiştir. Gökçen Efe'nin adamları arasında da birçoğu şehit düşmüştür.

Bütün gün savaşta milliciler dağın kayalıkları arasında mücadele ederken Yunan, top ve makineli tüfekle müstahkem mevkilerinden bu millî birlikleri devamlı ateş yağmuru altında bulundurmuştur.

Akşam karanlık basarken Gökçen Efe ile adamlarının Mendeküme'ye çekildikleri duyulmuştur.

INGILIZ GENERALI

Kuvayı Milliye kumandanları ile görüşmek için bir İngiliz generalinin dün Dalama köyüne geldiği bildirilmektedir. General Hamberi'nin İngiliz Milne tarafından gönderildiği duyulmuştur.

Bu generalin gelişi ile ilgili olarak cereyan eden bazı olaylar, Kuvayi Milliye içinde şüpheli bazı gelişmeler karşısında bulunulduğu hissini uyandırmıştır. Evvelâ, Üçyol savaşından hemen önce, Köşk'te bulunan Demirci Efe Nazilli'ye davet edilmiş ve gitmiştir. Akabinde İngiliz Generali ile görüşmek üzere Nazilli'den hareket eden bir heyet, 57'nci Tümen Kumandanı Albay Şefik'in ikazı bulunmasına rağmen, buraya karargaha uğramadan doğruca Dalama köyüne geçmiştir.

Menfi tahriklerin yapılmakta olduğu zannedilmektedir.

Aydın Kuvayı Millîye Kumandanı Hacı Şükrü'yü yakalamak için babası kullanılıyor

DAMAD Ferid hükümeti tarafından tevkifi emredilmiş olan Aydın Kuvayi Milliye Kumandanı Binbaşı Hacı Şükrü'nün şehrimizde bulunan babasına baskı yapılarak elinden, oğluna hitaben yazılmış bir mektup alındığı bildirilmiştir.

Öğrendiğimize göre, şehrimizde "Vilâyeti Şarkiye Müdafaai Hukuku Milliye Cemiyeti" idarecilerinden olan eski hicaz Valisi Ahmet Nedim Bey birkaç defa Bâbıâli'ye çağrılmış ve orada kendisinden, Nazilli'ye bizzat giderek nüfuzunu kullanıp oğlunu geri getirmesi istenmiştir. Fakat Ahmet Nedim Bey çok yaşlı bulunduğunu ve bu uzun yolculuğu yapamayacağını belirterek gidemeyeceğini söylemiştir.

Bunun üzerine Ahmet Nedim Bey'in elinden, oğluna hitaben yazılmış bir mektup cebren alınmıştır. Mektupta Hacı Şükrü Bey'den Padişah'a karşı isyanına son vermesi istenilmektedir.

Hacı Şükrü Bey'e bu mektubun neden süratle Nazilli'ye gönderildiği bildirilmektedir.

Bu olay, Damad Ferid'in, Kuvayı Milliye'cileri ele geçirmek ve millî teşkilâtı dağıtmak için ne çarelere başvurmaktan çekinmediğini göstermiştir.

Bir tabak yemeğin 20 kuruş olması eleştiriliyor

GİRESUN

Hayat pahalılığının süratle artması üzerine şikayetler çoğalmıştır. IŞIK gazetesi, lokantacılarla hamamcılara çatan bir yazısında şu bilgiyi vermektedir:

"Etler ve sebzeler ucuzladığı halde lokantalarda bir tabak yemek elan 20 kuruş olmasına çok teessüf ve hayret ediyoruz. Böyle insafsız esnaflardan halkımız bilmeyiz ne zaman kurtulacak.

Lokantaları yazarken hamamcıların insafsızlığını yazmaktan da kendimizi alamadık. Yalnız bir su dökünmek isteyenlerden 25 kuruş gibi fahiş para talep ediyorlar."

Balkan Harbi'nde Bulgar işgali altında inleyen Edirne, 1913 yılında tekrar anavatana kavuştuktan sonra ilk bayramı böyle sevinçle kutlamıştı.

Patrikhane, Edirne ve yöresinin Rum bölgesi olduğunu öne sürüyor

EDİRNE

BİRKAÇ günden beri şehrimizde hummalı faaliyet gösteren Patrikhane heyetinin, Edirne ve havalisinin Yunanlılara terkedilmesini sağlamaya matuf bir plana uygun olarak çalıştığı anlaşılmıştır.

Enos Metropoliti'nin başkanlığı altında bulunan heyette, İstanbul Rumlarından ve Yunanistan'ın İstanbul'daki yüksek komiserliğine mensup kimseler dahildir.

Bunlar, Balkan Harbi'nden sonra Edirne ve havalisinden Yunanistan'a hicret ettikleri iddia olunan birçok Ruma dair listeler hazırlamaktadırlar. Böylece bu havalinin Türk değil Rum olduğunu ispata kalkışacakları anlaşılmaktadır.

Heyet, Edirne ile hiçbir alâkası bulunmayan Rumları da bu listelere almakta ve bu faaliyetlerinde şehrimizdeki Rum Metropoliti de yardımcı olmaktadır.

Hatırlarda olduğu gibi bundan bir süre önce Patrikhane bir kara kitap yayınlayarak bunda da Edirne ile ilgili iddialar ileri sürmüştür. Yunan iddialarına göre, Doğu Trakya ve Edirne'nin 1913'te Türkler tarafından tekrar işgali sırasında Rumlar çok zarar görmüş ve 1914 martında da bunlardan çoğu hicrete mecbur edilmiştir.

Şimdi şehrimizde yapılmakta olan hazırlıkla yeni bir kitap hazırlanarak bunun da Trakya meselesini müzakere etmekte olan Paris Sulh Konferansı Komisyonu'na yetiştirileceği zannedilmektedir.

Geçen defa Rumlar, Edirne'den Balkan Harbi'nden sonra 17.334 Rumun muhacerete mecbur edildiğini iddia etmişlerdi.

ALEMDAR GAZETESİ MİLLÎ HAREKETE KARŞI ÇIKIYOR

ALEMDAR gazetesi dünkü başmakalesinde, Kuvayı Milliye'yi dağıtmak için Damad Ferid hükümetinin giriştiği teşebbüsleri memnunlukla karşılamakta ve "Bunu, Sadrazam Paşa'nın teşkil ettikleri kabinedeki mühim âzâlara medyunuz" demektedir.

ALEMDAR'ın başyazarı Refi Cevad Bey şöyle demektedir:

"Arzumuz, bilhassa huzur ve sükûna muhtaç olan şu memleketin rahat nefes alabilmesidir. Harpten harbe süreklenen milletin yeni baştan barut kokusu teneffüs etmeye artık ciğerleri müsait olmadığını defalarca yazdık. Böyle olduğu halde bazı gazeteleri bu fikre şiddetle muarız bulduk. Halbuki bu devlet siyaset kitabını açacağı yerde kılıncına davranmaktan, kılıncına davranacağı zamanda da siyaset ve meskeneti hareketi yüzünden kaybetmiştir.

Bu mühim zamanlarda yapılacak yanlış bir hareket de bittabi devletin son hatasını teşkil edecek. O hatanın tamirine ise zaman ve mekân artık müsaade etmeyecektir."

BEŞ VAKIT NAMAZ

ALEMDAR başyazarı, Abdülhamid devrinde devletin borcu bulunmadığını, ordunun disiplinli olduğunu kaydettikten sonra Meşrutiyetin gelişi ile ordunun siyasete karıştığını söyleyerek diyor ki:

"Beş vakit namazda Padişah'a duadan gayrı bir şey bilmemesi lâzım gelen orduya neler öğretmedik. Nihayet ordu içtimaî hayata karışıyor, hürriyeti istihsal eden o kuvvet her şey oluyordu. Halbuki bir kere asker arasına siyaset mikrobu sokulacak olursa o her şey olur, yalnız asker olmaz. Abdülhamid'i sani millete bıraktığı orduda hiçbir intizam mevcut olmasa dahi m'anen haiz olduğu kuvvet bütün bütün intizamları tevlid edecek mahiyette idi. İttihadcıların eline böyle bir kuvvet geçince onunla her ateşi karıştırmak istediler."

HAYIR...

Başyazar, Girit ve Balkan harplerinden bahsettikten sonra diyor ki:

"Harbi umumî, köylerde cenazeleri yıkayacak erkek bırakmayan, bacaları tütmez, arslanları kolsuz bacaksız, aksakallı babaları yavrusuz bırakan o felâket, büyük felâket, bu kadarı kâfi değil mi?

Hayır...

Hareketi Milliye var. Haydi bakalım. Zavallı Anadolulu. Klübünde bir kahve içebildinse kâfi. Tekrar torbanı boynuna tak, tüfeğini eline al yine ölmek lâzım. Bu olamaz buna tahammül edilemez. Her zaman yazdığımız gibi ve devletin ciğerlerine artık barut kokusu teneffüs ettirilmemeli. Hükümet her mevkiin vaziyetine göre hareket eylemeli, sırtına bir küfe ekmek yüklemeli, eline bir çanta ilâç almalı, memurlarının ahvalini güzelce tetkik edebilmek için gözüne kuvvetli bir gözlük takarak Anadolu'nun her türlü ihtiyacını temine, hastalığını tedaviye başlamalı.

Topu topu elimizde bir Anadolu kaldı. Onu da böyle müfrit fikirlere ezdiremeyiz."

İttihadçıların emekli ettiği subaylar tekrar orduya alınıyor

Anadolu'da millî harekete karşı seferî bir kuvvet sevketmek fikrinde ısrar ettiği anlaşılmakta olan Damad Ferid hükümetinin yeni Harbiye Bakanı Süleyman Şefik Paşa'nın hazırladığı bir plan gereğince, önceleri Enver Paşa tarafından emekliye sevkedilmiş olan bazı subaylar tekrar fiili göreve alınmaya başlamıştır.

Padişahın da tasdiki ile 1 ferik, 12 mirliva, 9 albay, 15 yarbay, 10 binbaşı, 2 önyüzbaşı, 32 yüzbaşı, yeniden orduya alınmışlardır.

Daha bazı yüksek rütbeli emekli subayların da bu şekilde vazifeye çağrılacakları bildirilmektedir.

Milliyet

26

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMA 29 AĞUSTOS 1919

Mustafa Kemal ve arkadaşları bugün Sivas'a hareket ediyor

Kongre'de, Doğu illeri adına Erzurum Kongresi Heyet-i Temsiliyesi konuşacak

ERZURUM

MUSTAFA Kemal Paşa ile arkadaşları bu sabah şehrimizden Sivas'a hareket edeceklerdir. Bütün hazırlıklar tamamlanmıştır.

Son günlerde tartışılıp karara bağlanan en mühim konulardan biri. Doğu illerini Sivas Kongresi'nde temsil edecek delegelerin nasıl tesbit edileceği olmuştur. Doğu illeri temsilcilerini tekrar Erzurum'da bir kongreye davet edip delege seçimi teklifi pratik görülmemiştir. Esasen Erzurum Kongresi bir Heyeti Temsiliye seçtiğine ve bu Heyeti Temsiliye tüm kongre adına hareket selahiyetini haiz bulunduğuna göre Mustafa Kemal Paşa, bu heyetin Sivas Kongresi'nde Doğu illeri adına konuşmasını kararlaştırmıştır.

Mustafa Kemal Paşa bu konu tartışılırken "Kaybedecek vaktimiz yoktur" diyerek görüşünü şöyle savunmuştur:

"Vilâyatı Şarkiye Müdafaai Hukuku Milliye Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi'nin Sivas Kongresi'nde bütün Şark vilâyetlerini temsil etmesi hem tabiî, hem pratik olur. Esasen kongre bütün vilâyatı şarkiye namına yapılmış ve Heyeti Temsiliye bu kongrenin sinesinden doğmuştur. Kongre ve Cemiyet adına temsil sıfatını her yerde ve her şekilde haizdir."

Bazı Doğu illerinden ve bu arada Trabzon'dan delegelerin Sivas'a gelmek istememeleri ile doğan mahsurların da bu şekilde bertaraf edileceği anlaşılmaktadır.

Bu vaziyette Sivas Kongresi'ne Doğu illeri adına Mustafa Kemal Paşa, Hüseyin Rauf Bey, Hoca Raif Efendi, Erzincan'da bulunan Şeyh Fevzi Efendi ve Sivas'ta bulunan Heyeti Temsiliye üyelerinden Servet ve İzzet Beyler Trabzon'dan ayrılamayacaklarını daha önce bildirmişlerdir. Siirt delegesi Sadullah Bey ise bulunamamaktadır. Mutki aşireti başkanı da Mutki dağlarından ayrılmaktan ürkmekte ve gelmemektedir.

● *Amerikan yardım heyeti başkanı Binbaşı Arnold'un temas ve görüşleri:*

«Kuvvet gönderilmezse, beslediğimiz Ermeniler açlıktan ölürler»

Binbaşı Arnold'un Türkiye'yi "Medenî hale getirmek" için gönderilmesini istediği Amerikan askerlerinden biri

● *Arnold, Türkiye'yi medenî hale getirmek için de 100 bin Amerikalı askerin gönderilmesini öneriyor...*

PARİS

İNGİLİZLERİN Kafkasya'daki kuvvetlerini geri çekmeye karar vermeleri üzerine Londra'da bazı temaslar yapmaya gitmiş olan, Türkiye'deki Amerikan Yardım Heyeti Başkanı Binbaşı Arnold, Fransız başkentine dönmüş ve Lord Perry ile konuştuğunu açıklayarak, demiştir ki:

"Lord Perry, Birleşik Amerika, üç ay içinde yeter kuvvet göndereceğine dair teminat vermedikçe, İngiliz kıtalarının Ermenistan'da kalamayacaklarını söylemiştir."

Binbaşı Arnold, Türkiye üzerinde tesisi tartışma konusu olan manda için de şunları söylemiştir:

"Amerika, insaniyet duygularıyla, Türkiye mandasını kabul edecektir. Rumeli ve Anadolu Türkiyesi'ni medenî hale getirmek için 100.000 Amerikalı kifayet eder. Bu kuvvet iki sene içinde şartlar hafifleyinceye kadar asayişi muhafaza edebilir.

Bundan maada Rus Ermenistan'daki Ermeniler, eğer Rus, İngiliz kıtaları oradan ayrılırsa, ya açlıktan ölürler, yahut katliama uğrarlar. Ermeniler kendilerini çevirmiş olan Gürcü, Türk, Tatar ve Kürtlerin düşmanıdırlar.

Amerikalıların besledikleri binlerce Ermeni çocuğu, münakalatı koruyan yeter sayıda ecnebî kuvvetleri bulunmazsa, hiç şüphesiz açlıktan öleceklerdir."

Damad Ferid'in teklifini Ali Fuat Bey reddetti

Başbakanın bazı oyunlar peşinde olduğu bildiriliyor

BUNDAN birkaç gün önce Damad Ferid Paşa'nın, Padişahın Başkâtibi Ali Fuat Bey'e, İçişleri Bakanlığı'nı teklif ettiği öğrenilmiştir.

Bizzat Ali Fuat Bey tarafından açıklandığına göre, Damad Ferid, Nişantaşı'ndaki konağına çağırdığı Ali Fuat Bey'e, Saraya arzedilmek üzere bazı tebligatta bulunduktan sonra damdan düşer gibi:

"—**Beyefendi, siz Dahiliye Nezareti'ni kabul etmeliydiniz!**" demiştir.

Ali Fuat Bey de, bundan önce de başka kanallarla yapılmış olan bu teklife karşı mazeretini tekrarlamakla beraber demiştir ki:

"—**Kabinenizde faal bir dahiliye nazırı mevcut olduğundan, benim vücuduma ne ihtiyaç var?**"

Damad Ferid, Ali Fuad Bey'i ille de kabinesine almakta ısrar ettiğinden bu defa, Şûra'yı Devletriyasetinin boş bulunduğundan bahisle:

"**Eğer dahiliye nezaretini kabul etmezseniz bari kabinede başka bir mevki deruhte ediniz.**"

Ali Fuat Bey buna da red cevabı verdikten sonra saraya dönmüştür. Belirtildiğine göre, Loyd Corc'un nutkunun maruf cümlesinin tercümesi işinde Damad Ferid'i fena halde bozan Ali Fuad Bey'in başını yemek niyetinde olan başbakan, onu ancak sarayla ilişkilerini kestikten sonra bu emeline nail olabileceğini hesaplamakta ve bu sebeple de onu kabineye almak istemektedir.

Tehlikeyi sezen Ali Fuad Bey, saraya avdetinde, kapalı bir şekilde durumdan padişahı haberdar etmiş, hiçbir zaman bakan olamayacağını ihsas eylemiştir.

● İNGİLİZ MANDASI İÇİN İMZA TOPLANIYOR

Olayın perde gerisinde bir İngiliz papazın bulunduğu tesbit edildi

Polis Müdürü Nurettin Bey, olaydan haberdar bulunduğunu, tahkikat yapılacağını ifade etti

SON günlerde şehrimizde bazı kimseler, kapı kapı dolaşarak vatandaşlardan, "Manda" lehinde imza ve rey toplamaya başlamışlardır.

Öğrendiğimize göre, nitelikleri anlaşılamayan bu kişiler, çaldıkları her kapıda, duruma göre, emeklilere şu kadar maaş verilecek, menfaatleriniz şöyle temin edilecek gibi boş vaadlerle halkı kandırmakta ve imza toplamaktadırlar. Birçok vatandaşın neye imza attığının farkında bile olmadığı anlaşılmaktadır.

Hatta bazı evlerde, tehditler de savrulduğu ve bu şekilde yabancı mandası lehinde rey toplandığı bildirilmiştir.

Polis Müdürü Nurettin Bey, olaydan haberdar bulunduğunu söylemiş, tahkikat yapılacağını ilâve etmiştir. Yalnız bu tahkikatın netice vermesi şüphelidir. Çünkü, bütün bu faaliyetin gerisinde İngiltere ile Hürriyet İtilaf Partisi ve ona bağlı (İngiliz Muhipleri Cemiyeti) bulunduğu anlaşılmaktadır.

KIMDIR BU PAPAZ

Türkiye'nin İngiliz mandası altına girmesi için, perde gerisinde bütün faaliyeti idare eden şahsın bir İngiliz papazı olduğu tesbit edilmiştir.

Bizzat Loyd Corc tarafından özel vazifeyle gönderilen papaz Frew, uzun süre Hindistan'da aynı gayeler için çalışmış bir İngilizdir. Diğer bir adının da "Ordu albayı papaz Emiling" olduğu söylenmektedir.

Papaz Frew'un, bu ayın başlarında kurulan (İngiliz Muhipler Cemiyeti)'nin bütün faaliyetini de idare ettiği bilinmektedir. Devamlı nerede kaldığı da bilinmemektedir.

Mütarekeden ne zaman sonra İstanbul'a geldiği kat'i olarak anlaşılamayan papaz Frew evvelâ, Başbakan Damad Ferid ile eşi Mediha Sultan'ın oğlu Prens Sami'yi ağına almıştır. Saray ve hükümet çevrelerine telkinleri bu kanaldan gitmektedir. Ayrıca İngiliz papazı, daha bidayette Hürriyet İtilaf Partisi lideri emekli Albay Sadık'ı da kendisine bağlamıştır. Cemiyetin kuruluşunda ve İngiliz mandası lehindeki faaliyetlerde en fazla âlet olarak kullandığı şahıs ise eski Danıştay Başkanı Sait Molla'dır.

Bugünlerde de, manda lehinde kapı kapı imza ve rey toplayanların doğrudan doğruya Sait Molla ile irtibatları zannedilmektedir.

CEMİYET HÜVİYETLERİ

(İngiliz Muhipler Cemiyeti) üyelerine rengi açık kırmızı ve sağ tarafında Türk, sol tarafında da İngiliz bayrağını taşıyan hüviyetler bastırılmıştır. Fotoğraflı olan bu hüviyetlerin çoğunda cemiyeti temsilen Sait Molla'nın imzası bulunmaktadır. Bu hüviyetler zaman zaman, resmî makamlarla cemiyet üyeleri arasında çıkan ihtilâflarda dahi ağır basmaktadır.

SAHTEKARLIK

Şehrimizde manda lehinde imza toplamaya başlanması üzerine, "İngiliz Muhipler Cemiyeti"nin bundan önce kuruluşu sırasında yapılan bir sahtekârlık da hatırlatılmaktadır.

O zaman da, Sait Molla'nın ve kendisini destekleyen Alemdar gazetesi sahiplerinin şehrin içine saldıkları kimseler, şöyle bir vesikayı imzalatmışlardı:

"Aşağıda imzası bulunan bizler adalet ve insanlığın hamisi İngilizlere muhib olduğumuzu imzamızla tevsik ve (İngiliz Muhipleri Cemiyeti) namıyla bir cemiyet teşkiline karar verdiğimizi beyan eyleriz."

Papaz Frew'dan, bu imza toplamaya faaliyetini müsbet neticeye ulaştırmak için külliyetli miktarda para almış olan şahısların, getirdikleri 50 bin imzadan büyük kısmının sahte olduğu daha sonra anlaşılmıştı.

Şimdi de aynı yola aynı şahısların gideceklerinden şüphe yoktur.

Bütün bu faaliyetlerle İngiltere yüksek komiserliği baştercümanı Rayan ve komiserlikte bütün siyasî istihbarat işlerini yürüten General Didds'in de meşgul oldukları öğrenilmiştir.

Mustafa Kemal'in eski yaveri tevkif edildi

Anadolu'da millî hareketin başına geçen eski Üçüncü Ordu müfettişi Mustafa Kemal Paşa'nın sabık yaverlerinden Yüzbaşı Salih Efendi, Harbiye ve İçişleri Bakanlıklarının emriyle tevkif edilerek, askerî hapishaneye gönderilmiştir.

Yüzbaşı Salih Efendi'nin tevkif sebebine dair hiçbir açıklama yapılmamıştır.

İstanbul Belediyesi, 100 bin lira borç para buldu

Maddî müşküller içinde kıvranmakta olan İstanbul Belediyesi nihayet para bulabilmiştir.

Verilen bilgiye göre, Belediye, Emniyet Sandığı ile bir andlaşma akdetmiştir. Buna göre, Emniyet Sandığı belediyeye 100.000 lira borç verecek ve karşılık olarak da Borsa Hanı, arsasını rehin olarak alacaktır.

Yeni Gazete yayınına ara verdi

Başyazarı ve Türk gazetecilerinin en yaşlısı Mahmut Sadık Bey, rahatsız olduğundan, YENİ GAZETE bir süre yayınlarını durdurmuştur.

İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin kuruluşunda büyük rol oynayan ve Şûrayı Saltanat'ta İngiliz mandasını savunan Hürriyet İtilâf Partisi Başkanı Emekli Albay Sadık Bey

İNGİLİZ MUHİPLER CEMİYETİ'NDE KİMLER VAR

(İngiliz Muhipler Cemiyeti)'nin ileri gelenleri arasında şu şahısların bulunduğu tesbit edilmiştir:)

—Eski İçişleri Bakanı Memduh Paşa,
—Şehremini Cemil Paşa,
—Damat Ahmed Zülüfkül Paşa,
—Temyiz Mahkemesi Başkanı: Ali Rüşdü Efendi,
—Eski Ticaret ve Ziraat Bakanı Kâmil Paşazade Abdullah Bey,
—Beşinci Kolordu Kumandanı Hamdi Paşa,
—Ziraat Bankası Müdürü Kâmil Paşazade Şevket Bey,
—Eski Danıştay Başkanı Sait Molla,
—Emekli Kurmay Albay Enver Bey,
—Eski Tahran Sefisi Sadrettin,
—Millî İktisat Bankası Müdürü Safiyeddin,
—Umum Şirketler Komiseri Nebil Ziya,
—Muharrir Abdullah Zühtü,
—Bahriye Feriklerinden Ressam Ahmed Paşa,
—Eski Maliye Veznedarı Halit,
—Danıştay Dairesi eski üyelerinden Nazif Sururi,
—Eski Bombay Başşehbenderi Mahruki Zade Cafer,
—Eski Mâbeyincilerden Emin,
—Halil Rıfat Paşazade Ahmet Rıfat,
—Mersin Mutasarrıflığından emekli Nüzhet Paşa,
—Eğitim Bakanlığı eski Muhasebe Müdürü Vahi Bey.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMARTESİ 30 AĞUSTOS 1919

HARBİYE BAKANI SÜLEYMAN ŞEFİK PAŞA'NIN TELGRAF EMRİ:

20. Kolordu Kumandanı Ali Fuat Paşa azledildi

Ali Fuat Paşa, kumandayı Ahmet Hulusi Paşa'ya bırakmayacağını açıkladı

ANKARA

HARBİYE Bakanı Süleyman Şefik Paşa'dan dün buraya gelen bir emirde, Yirminci Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa'nın vazifezinden azledildiği ve yerine de Kolordu Komutan Vekili olarak Ahmet Hulûsi Paşa'nın tâyin edildiği bildirilmiştir.

Harbiye Bakanı Ali Fuat Paşa'nın, İstanbul'dan gönderilen emirlere uymaması dolayısıyla azledildiğini de belirtmiştir.

Yalnız dikkati çeken noktalardan biri, Harbiye Bakanı'nın böyle mühim bir emri şifre değil de açık telgrafla yollamış olmasıdır.

Süleyman Şefik Paşa, ayrıca, bu kararın Padişah tarafından tasdik edilmiş bulunduğunu da eklemiştir.

İstanbul'un tayin edeceği yeni kumandan buraya gelinceye kadar kolorduya vekâlet edecek olan Ahmet Hulûsi Paşa, Kolordu Tetkiki Hesabat Komisyonu Başkanı emekli bir mirlivadır.

«BIRAKMAYACAĞIM»

Azil haberinin kolordu üst kademelerinde duyulması üzerine Ali Fuat Paşa'nın yakın arkadaşları, aralarına 24'üncü Tümen Kumandanı Mahmut Bey'i de alarak kolordu kumandanına gelerek üzüntülerini bildirmişlerdir. Arkadaşları adına da konuşan Mahmut Bey:

"— Bizi bırakmayacaksınız değil mi Paşam? Daima emrinizdeyim. Bunu arz için gelmiştik" demiş Ali Fuat Paşa da kendilerine şu cevabı vermiştir:

"— Bana karşı göstermiş olduğunuz bu sıcak alakayı ömrüm oldukça unutmayacağım. Sağ olunuz. Kumandayı Hulûsi Paşa'ya bırakmak niyetinde değilim, eğer millî davamıza sadakatle hizmet edecek hamiyetli bir zat gelirse kumandayı devredeceğim. Fakat yine buralarda sizinle beraber kalacağım. Vatanî vazifemi milletin bir ferdi olarak yapmaya çalışacağım."

HULUSİ PAŞA KABUL ETMİYOR

Diğer taraftan, bazı subaylar tarafından ikaz edilen ve esasen evinde hasta bulunan Ahmet Hulûsi Paşa kolordu komutanlığı vekâletini kabul edemeyeceğini derhal söylemiştir.

Bunun üzerine Ali Fuat Paşa, kolordu komutan vekâletini de üzerine alarak vazifesi başından ayrılamayacağını açıklamıştır.

Ali Fuat Paşa'nın yakınlarına söylediğine göre, kumandayı terketmeme hususunda bundan önce Mustafa Kemal Paşa ile birlikte Amasya'da alınan karara uygun olarak yirminci kolorduyu bırakmayacak ve İstanbul'dan yeni bir komutan gönderilse dahi bunu da Ankara'ya sokmayacaktır.

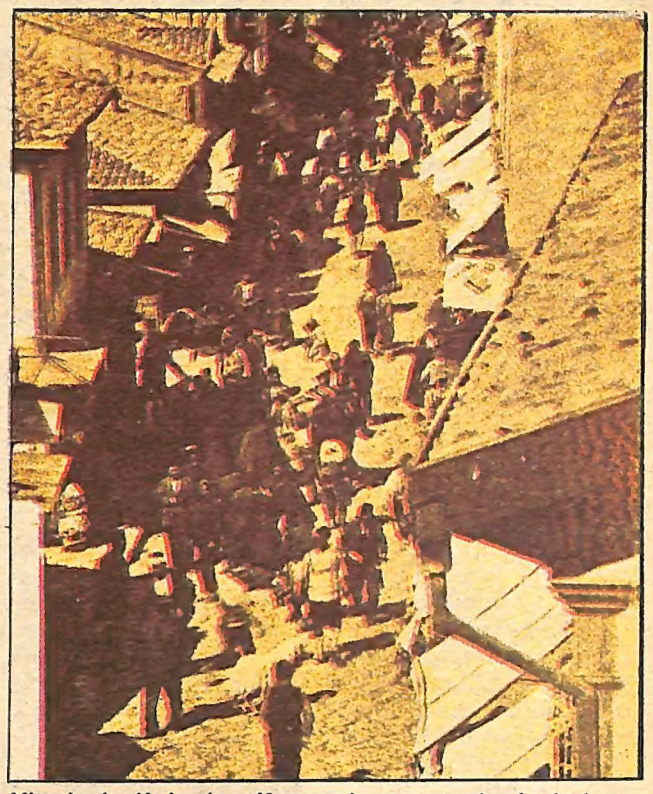

Yirminci Kolordu Karargahının merkezi bulunan Ankara'daki Balık Pazarı'ndan bir görünüş

Üç otomobil ve üç atlı arabadan kurulu kafile Sivas'a hareket etti

Halk, M.Kemal Paşa ve arkadaşlarını, «Allah, muvaffak etsin» diye uğurladı...

ERZURUM

MUSTAFA Kemal Paşa ile arkadaşları dün sabah Sivas'a hareket etmişlerdir. Bu münasebetle büyük bir uğurlama töreni yapılmıştır. Geçirdiği otomobil kazasından dolayı hâlâ yürüyememekte olan Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir, kafilenin hareketini evinin penceresinden dürbünle seyretmiştir.

Kafile üç otomobil ve üç yaylı arabadan kuruludur. Otomobiller bir kaç harpten kalma hemen hemen hurda denecek vaziyettedir. Körükleri de yırtıktır. ve yağmur yağdığı takdirde müşkül vahâsıl olduğu takdirde büyük zorluk çekilecektir. Lamba yerine karpit yakılacaktır.

Birinci otomobilde Mustafa Kemal Paşa, Hüseyin Rauf Bey ve Hoca Raif Efendi bulunmaktadır. Eski Mutasarrıf ve Mustafa Kemal Paşa'nın Trablus Harbi'nden arkadaşı Süreyya Bey, Hüsrev Bey ve eski Bitlis Valisi Mazhar Bey ikinci otomobilde yer almışlardır. Üçüncü otomobilde de Doktor Refik Cevat Abbas, yaverlerden Muzaffer ve Yüzbaşı Osman beyler bulunmaktadır.

Mustafa Kemal Paşa'nın sivil karargâhını teşkil eden diğer şahıslar, Hayati Bey'in emri altında yaylı arabalarla yola çıkmışlardır.

Erzurum halkı, kafileyi şehrin dışına kadar "**Allah muvaffak etsin, hayırlı olsun!**" sesleri ile uğurlamıştır.

Mustafa Kemal Paşa ile birlikte Samsun'a ve oradan Erzurum'a gelmiş olanlardan yalnız Kâzım Bey burada kalmıştır. Mustafa Kemal Paşa ile arkadaşları birlikte ordudan istifa ederken Kâzım Bey istifa etmemiş ve Kâzım Karabekir tarafından Erzurum kalesi kumandanlığına tayin edilmiştir. Kâzım Bey bu vazife ile şehrimizde kalmıştır.

Ne mustafa Kemal Paşa'da ve ne de arkadaşlarında para kalmadığından bir ara bu seyahatin nasıl yapılabileceği derin endişelere sebep olmuş fakat Erzurum Müdafaai Hukuk üyelerinden emekli Binbaşı Süleyman Bey, durumdan haberdar olunca, Müdafaai Hukuk üyelerine şunları söylemiştir:

"Çocuklar ben bu işin çaresini buldum. Benim tasarruf edilmiş dokuz yüz liram var. Ben altmış yaşını geçmiş bir adamım. Allah'ın rızasından, milletin selâmetinden başka bir dileğim yok. Ben bu parayı size veririm. Bu parayı verdiğimi ne Paşa ve ne de başka hiçbir kimse bilmeyecek. İleride Müdafaai Hukuk'un parası olursa verirsiniz. Olmazsa helâl olsun. Ben devletin verdiği tekâüt aylığı ile geçinir giderim. "

Ayrıca Müdafaai Hukuk üyeleri arasında yüz lira toplamışlar ve bu para ile yol hazırlığı tamamlanmış ve yaylı atlı arabalar yüzer liraya pazarlık edilerek tutulmuştur.

Kafile yanına erzak, olarak peynir, ekmek, zeytin ve su almıştır.

Divan-ı Harp başkan ve üyeleri değiştirildi

Divanıharp Başkanlığına Esat Paşa tayin edilmiştir. Ayrıca Divanıharp üyeliğine de Recep Paşa, İsmail Hakkı Paşa ve Teğmen Ahmet Refik Bey getirilmişlerdir.

Yeni heyet dün Divanıharp dosyalarını eski heyetten devir almıştır.

Başkan Esat Paşa rahatsız olduğundan, başkanlığı mavakkaten en kıdemli üye İsmail Hakkı Paşa yapacaktır.

Diğer taraftan Divanıharp Tahkikat Heyeti başkanlarından Haralambos Efendi de vazifesinden ayrılmış ve yerini İsmail Efendi'ye bırakmıştır.

Binbaşı Hacı Şükrü Bey ile Demirci Efe arasında itilaf çıktı

KÖŞK

Olay, Aydın Kuvayı Millîye Kumandanı Şükrü Bey'in, İngiliz Generali Hamberi'ye gelme izni vermesinden çıktı

AYDIN Kuvayı Milliye Komutanı Binbaşı Hacı Şükrü Bey'in, bölgemizde dolaşmakta ve Dalama köyünde Nazilli heyeti ile bir toplantı yapmış olan İngiliz Generali Hamberi'ye, kasabamıza gelme müsaadesini vermiş olması, millîci kumandanlar arasında belki de ilk büyük kavgaya sebep olmuştur.

Hacı Şükrü Bey'in, İngiliz generallerinin gelip kendisi ile cephe karargâhında görüşmesine iyi niyetle verdiği müsaade muhakkak ki bir hata olmuştur. Yalnız bu davranışı olduğundan başka şekilde, bir zamandan beri cephe karargâhından ayrılmış ve Nazilli'ye yerleşmiş olan Demirci Mehmet Efe'ye, tezvirat ilâve olunarak yetiştirilmiştir.

Bunun üzerine Demirci Efe, İngiliz generali gelmeden önce Köşk'teki kendine tabi zeybek kuvvetlerinin başına Yaşar isimindeki arkadaşını özel talimatla göndermiştir. Gelir gelmez, Yaşar, Hacı Şükrü Bey'i generali davet ettiği için, vatana ihanete kadar giden suçlarla ithama kalkışmış, Hacı Şükrü Bey de ikametgâhını terkederek topçu komutanı karargâhına gitmiştir.

GENERAL GELİYOR

Bu sırada kasabamıza gelen İngiliz generalini Yaşar, karşılamış: "Kuvayı Milliye kumandanını göreceğim" sözlerine karşılık da:

"Vekili benim, ne istiyorsun?" diye cevap vermiştir.

İngiliz generalinin, cepheyi gezmek istediğini söylemesi üzerine Yaşar bu talebi reddetmiş münakaşa büyümüş ve general, cepheyi gezmek üzere atını ileri sürmek isteyince de zeybeklerin tüfeklerini kurulu vaziyette karşısında bulmuştur.

Ürken İngiliz generali atını durdurmuş ve Yaşar'a şu suali sormuştur:

"Bir İngiliz generaline yapılan bu muameleden veya bir İngiliz generalinin vurulmasından ne gibi zararlar geleceğini düşünemez misiniz?"

Yaşar da şu cevabı vermiştir:

"Biz zeybeğiz kendi devletimizi bile tanımayız. İngiliz'i hiç tanımayız."

DEMİRCİ EFE GELİYOR

Münakaşanın ilerlemekte olduğu sırada Nazilli'den trenle Demirci Efe gelmiş, generali nezaketle karşılamış, kahve ikram etmiş, Yaşar'ın muamelesinden beyanı mazeret etmiştir.

İngiliz generalinin **"Bana dün Millî Kuvvetler Komutanınız söz verdi geldim. Mademki böyle olacaktı niçin muvafakat cevabı verdi"** diye sorması üzerine Demirci Efe:

"Millî Komutan benim. Biz sizin muharebe cephenize gelsek siz bize cephenizi gösterir misiniz? Elbet göstermezsiniz. Biz de size elbet göstermeyiz." demiştir.

Bu konuşmalardan sonra İngiliz generalinin sakinleştiği görülmüştür.

Demirci Efe, İngiliz generalini alarak Nazilli'ye götürmüştür.

HÜRRİYET İTİLAF

57. Tümen Komutanı Albay Şefik Bey, Köşk'e gelerek bu ihtilâf ile ilgilenmiştir. Onun sezişlerine göre, Demirci Efe, doğruca Nazilli'deki Hürriyet İtilâfçıları tarafından tahrik edilmiştir. Albay Şefik'e göre, "Nazilli'de Hürriyet ve İtilâf Partisi, Heyeti Millîye'de en nüfuzlu burjuva sınıfındandır." Bunlar, millî mücadelenin lehinde görünmekle beraber, kendi partilerinin ana programına bağlı kalmaktadırlar.

Bunlar tarafından Dalama köyüne gönderilen heyetin İngiliz generaline, Yunan kuvvetleri yerine bir başka kuvvetin idaresine rıza gösterebileceğini söyledikleri de rivayet olunmaktadır.

Hacı Şükrü Bey ise, bu heyetin açıkça İngiliz idaresini davet ettiğini söylemektedir.

Nazilli Hürriyet İtilâfçıları'nın, 57 Tümen Komutanı Albay Şefik için de "İttihadcıdır" diyerek tezviratta bulunduğu öğrenilmiştir. Ayrıca bir süreden beri bölgemizde bulunan İttihad Terakki İzmir kâtibi mesulü Celâl Bey'in aleyhinde de Demirci'ye aynı yolda tahriklerde bulundukları duyulmuştur.

Demirci Efe: **"Hacı Şükrü kim oluyor? Umum Kuvayı Millîye Komutanı sensin. Millet seni tanır. Onları tanımıyor"** diyerek gururunu okşayanların da Nazilli'deki Hürriyet İtilâfçıları olduğu tesbit edilmiştir.

Gayenin, bu bölgede millî cepheyi içinden parçalamak olduğu anlaşılmaktadır.

Maaşı bin kuruş olanlara yüzde yüz zam yapılacağı haberi yalanlandı

Son günlerde, bazı gazeteler, memur maaşlarına zam hususunda hükümetin hazırlık yaptığını yazmışlardır. Bu arada maaşı bin kuruşa kadar olanlara yüzde yüz ve binden yukarı maaşı olanlara da yüzde 75 zam yapılacağını ve buğday zammının da olduğu gibi verilmesine devam edileceğini de yazmışlardır.

Fakat dün hükümet yetkilileri nezdinde yapılan soruşturmalar bunun aslı olmadığını ortaya koymuştur.

Bir yetkili AKŞAM gazetesinin muhabirine, bu haberlerin "Züğürt tesellisi" kabilinden addedilmesi gerektiğini de söylemiştir.

Memurların ağustos maaşlarının ise yarından itibaren verileceği bildirilmektedir.

Yahya Kemal,Zaman gazetesinin Başyazarı oldu

«ŞİMDİ KOCA SALTANATI BİR MANDAYA MI DEĞİŞECEĞİZ?»

YAHYA Kemal Bey dünden itibaren ZAMAN gazetesinin başyazarlığını üzerine almıştır. Bu sabahki gazetede çıkan ilk başmakalesinde son cümle

"Namık Kemal Bey gibi ruhunu muhitinin en güzidelerinden tâ halk insanlarına kadar aynı hararetle sindirmiş bir siyasî daha tasavvur edilemez. Bir inkılâp fikrine meşale olan her siyasî milletinin bir tabakasını kurtarırken diğer bir tabakasını mutlaka ezer, yeni fikirleri yayarken eski fikirleri mutlaka kudurtur. Namık Kemal'i bilakis vezirinden hademesine kadar bütün bir devlet şebekesi, eşrafından esnafına kadar bütün bir ümmet ittifakla seviyordu. Ali Paşa gibi birkaç vezir, İrfan Paşa gibi birkaç münşiden başka kimseyi darıltmayan bu tereddüd mübeşşirinin bütün ruhlara aynı hararetle bu derece nüfuzundaki mazhariyet nedir?

Namık Kemal, vatana dair şarkılarını birer kılıç gibi Marseyyez örsü üstünde dövdü idi. Yalnız Marseyyez pek şumullü bir derecede millî olmakla beraber yine eski fikirlere sadık kalmış tabaka tabaka nice Fransızların kulağını yırtar. Çünkü Marseyyez vatanı yeni zamanlara has mefhumlar ishah eden eski mefhumlara karşı ihtilâl bayrağını açmış bir vatan şarkısıdır. Türk Vatanperverlerinin vatan şarkılarını ise bizde, muhafazakâr ve ahrar herkes aynı hızla dinler.

Hatta yalnız muasırların her sınıfı değil; cedlerimiz Akşemseddin, Yavuz Sultan Selim, Ebussuud, Gazi Giray, Nefi bile isteseler bizim kadar coşkunluk duyarlar.

İlk defa Osmanlı ülkesinin adını (Vatan) koyan bu inkılâpçı, ruhlarda vakia yeni bir ateş uyandırdı. Lâkin fikirlerde bu kelime ile ne değiştirdi acaba? Eski zihniyete redengot giydirir, eski idareyi asrî bir şekle büründürür, Avrupa'ya oyun oynarız derler. Bu serzeniş bir hakikat ihtiva ederse o da daima kendi zararımızadır. Oyunu daima farkına varmadan, bizler bizlere oynadık. Yalnız eski zihniyete redengot, eski idareye yeni şekil değil, eski mefhumlara Avrupa'nın son inkılâp asrındaki yeni kelimelerini giydirdik. Teceddüdün yavuz mübaşiri Namık Kemal bir uçtan bir uca giden memaliki mahrusai sahneye (Vatan) yetmiş iki dilde konuşan tebaai devlete (Millet) dedi. Eski Osmanlı saltanatını uykusundan uyandırmak isteyen bu yeni kelime ruhlarda hiçbir inhiraş yapmadı, pek tabiî değil mi? Şayet Namık Kemal vatana Avrupalıların o zaman verdiği mahfumu verse idi, ruhları bir bayrak altında toplayan, başı bulutlara ya kın bir vatanperver değil bilâkis memaliki mahrusai şahaneyi parçalamaya kalkışmış bir hain görünürdü.

Namık Kemal'in muasırları vatanı belik acı lâkin doğru mefhumunda anlayabilmek için pek hamdılar. Lâkin onlar mazurdu diyebiliriz. Çünkü Osmanlı saltanatı diye ortada bir gövde vardı. İngiltere ile Fransa bu gövdeyi o zaman siyasetlerine elverdiği için parçalanmaktan koruyorlardı. Kâinatı yeni mânâsında göremiyorlardı. Bunda da mazurdurlar. Çünkü zamanlarında yalnız siyasîyatın değil, ilmin, edebiyatın menbaı Bâbıâli idi. Namık Kemal ve tilmizlerinin uslûbu bile kitabetiresmiyeden biçilmiş bir uslûp değil miydi? Lâkin bu kelime üzerinde aldanışlarımızda Avrupalılar değil, yine bizler yandık. Fena bir kanun en fena bir idareden bin defa daha muzurdur derler. Bütün bir milletin kafasına yerleşmiş fena bir mefhum en fena bir kanundan bin defa daha muzur oluyor; son asır Türklerinin vatan mefhumu gibi.

"Eski saltanat vakia pek vâsi idi. Lâkin en vâsi bir ademimerkeziyetle idare olunduğu için son asra kadar dayandı. Son asırda vatan mefhumunu en sıkı bir merkeziyet kıskançlığı ile kafamıza tıktık.

Türk milletinin altı milyon çocuğunu bu yanlış mefhum uğrunda kurban verdikten sonra öz vatanın İzmir için ağlıyoruz. Dürzü Şeyhi'nin tegallübünden, Arnavud elifbasından, sakal vergisinden, Şeyh İdris'in sihirbazlığından bahsederek bizi kırk senedir (Vatan-vatan) diye dağdan dağa, çölden çöle koşturanlar nerede?

"Dün trende zarif bir arkadaşla konuşuyorduk. Arkadaşım güneş batarken kararan İstanbul'a bakıyordu. Ne düşündüğünü sordum.
Dedi ki:

"Bu şehre girmek için Fatih'in her topuna doksan manda koşmuştuk. Şimdi koca saltanatı bir mandaya değişeceğiz."